

Pilaboparken i Anneberg

Vård- och underhållsplan 2016-2026
med vårdprogram

*Norra Solberga socken i Nässjö kommun,
Jönköpings län*

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Byggnadsvårdsrapport 2016:05
Margareta Olsson
David Gard

Pilaboparken i Anneberg

Vård- och underhållsplan 2016-2026
med vårdprogram

*Norra Solberga socken i Nässjö kommun,
Jönköpings län*

Rapport och foto: Margareta Olsson
Teknisk besiktning: David Gard, Smålands byggnadsvård AB
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2016

Innehåll

Inledning.....	5
Bakgrund.....	5
Syfte.....	5
Metod.....	5
Gällande skydd.....	6
Folkparkernas kultur och arkitektur	7
Annebergs Folkets Park	8
Historik.....	8
Parkens byggnader	11
Parkkafé.....	11
Uteservering.....	16
Matkällare.....	17
Lotterikiosker.....	18
Musikpaviljong.....	20
Skjutbana.....	22
Dansbana.....	25
Teaterscen.....	28
Parkentré.....	34
Dasslänga.....	37
Biljettkur.....	39
Parkanläggning.....	39
Riktlinjer för vård- och underhåll	42
Utgångsläget.....	42
Generella antikvariska förutsättningar	42
Antikvariska riktlinjer specifika för Pilaboparken.....	43
Administrativa uppgifter.....	47
Referenser.....	48
Orienteringskarta.....	49

Bilagor

1. Pilaboparken Skadeinventering, 2015-11-04, Smålands byggnadsvård AB
2. Vård- och underhållsplan Pilaboparken 2016-2026

Annebergs Folkets Park. Knapparp 1:28. Utdrag ur digitala fastighetskartan blad 63E 9iN. Skala: 1:4000. Observera att alla byggnader inte är utmärkta på kartan.

Inledning

Arbetet med Vård- och underhållsplanen för Pilaboparken i Anneberg har utförts av Jönköpings läns museum på uppdrag av föreningen Pilaboparken u p a. Vård- och underhållsplanen har finansierats av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Den tekniska skadebesiktningen av byggnaderna har utförts av David Gard, Smålands byggnadsvård AB. Fältarbetet och sammanställningen av planen genomfördes under perioden oktober 2015 till januari 2016.

Bakgrund

Annebergs Folkets Park uppmärksammades 1989 i den kulturhistoriska utredningen för Nässjö kommun då parken befanns i ett förfallet tillstånd. Vårdinsatser som sattes in vid mitten av 1990-talet inriktades på teaterladan och dansbanan, och skedde med stöd av statliga byggnadsvårdsmedel. Under 2010-talet har vårdinsatserna intensifierats efter att egen personal kunnat anställas via arbetsmarknadsmedel. Vid en översiktlig kategoriinventering av folkparkerna i länet 2010, utförd av länsstyrelsen, lyftes Pilaboparken fram med anledning av sitt kompletta och obetydligt förändrade byggnadsbestånd och sin, trots läget i glesbygd, livaktiga verksamhet. Teaterladan med sin kompletta uppsättning scenkulisser från 1910-talet av hög konstnärlig kvalitet uppmärksammades 2011 i samband med att de angripits av mögel.

Syfte

Vård- och underhållsplanens primära syfte är att erhålla ett helhetgrepp om Pilaboparkens framtida förvaltning. Även om parken är klassad som kulturhistorisk intressant saknas i dagsläget något formellt skydd som långsiktigt kan säkerställa fastighetens kulturhistoriska värden. Vårdprogrammet syftar till att tydliggöra vilka värdebärande karktärsdrag som finns hos de enskilda byggnaderna och parken som helhet. Generella riktlinjer för framtida förvaltning ska ge stöd till hur dessa värden långsikt kan upprätthållas. Genom att identifiera de vårdbehov som finns blir parkens fortlevnad inte är helt beroende av de idella krafter som är aktiva i dagsläget.

Metod

För att uppfylla syftet att vårda och underhålla kulturmiljön på ett antikvariskt tillfredställande sätt inleds underhållsplanen med ett övergripande vårdprogram.

Hela anläggningens byggnadsbestånd har inventerats och beskrivs i ord och bild av byggnadsantikvarie. Parallellt har en skadebesiktning utförts av byggsvårdskonsult i samverkan med representant från föreningen. Ett fåtal byggnader utan historisk koppling till parken har undantagits eftersom de saknar betydelse för parkens

kulturhistoriska värde. Skadebesiktningen har enbart utförts på en okulär nivå, vilket innebär att eventuella dolda skador inte kunnat identifieras. Om någon byggnadesdel inte varit möjlig att besiktiga anges detta i tabellen.

Det historiska källmaterialet som använts till byggnadshistoriken innefattar främst styrelseprotokoll från Byggnadsföreningen Folkets Hus i Smålands Anneberg samt skriften *Pilaboparken -Historiken och byggnaderna i parken*.

Vård- och underhållsplanen löper under perioden 2016-2026. I skadeinventeringen görs prioritering av skadorna utifrån hur akuta de bedöms vara, enligt en skala där 10% är minst brådsande och 100% mest. Här anges även förslag på när åtgärden bör genomföras under "åtgärdas". En uppskattning av tidsåtgången för de flesta åtgärderna har gjorts. Framtagande av mer exakta budgetkostnader som inkluderar materialkostnader har inte kunnat framtas inom nuvarande ram för uppdraget men kan kompletteras om så önskas. Själva tidplanen överlämnas som utkast och kräver vidare samråd innan den kan fastslås av styrelsen.

Gällande skydd

Pilaboparken finns utpekad i gällande kulturmiljöprogram för Nässjö kommun 2007, där den är klassad som lokalt kulturhistoriskt intressant. Enligt översiktsplan för Nässjö kommun 2012 är det angeläget att hålla dessa miljöer intakta:

- *I syfte att skydda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska kommunen vid behov upprätta områdesbestämmelser för begränsade områden. Eventuella områdesbestämmelser kan innebära höjd bygglovplikt och eventuell marklovplikt. Ny bebyggelse tillåts endast om den väl kan inordnas i terrängen och anpassas till den kulturhistoriska miljön.*

I dagsläget finns inget formellt lagligt skydd för Pilaboparken och inte heller några konkreta planer på att skydda kulturmiljön genom att upprätta områdesbestämmelser. Därmed gäller generell bygglovplikt enligt PBL. I samband med ny- och tillbyggnader eller större ombyggnader bör kontakt tas med Miljö- och byggkontoret vid Nässjö kommun. På så sätt erhålls en dialog kring vad som är bygglovspliktiga åtgärder.

Enligt Plan- och Bygglagen 8 kap 17 §:

- *Ska alla ändringar av en byggnad utföras varsamt så att man tillvaratar byggnadens värden och kvaliteter.*

Folkparkernas kultur och arkitektur (hämtad ur

Folkets Park -En hundraårig historia)

Framväxten av Folkets Park är intimt förknippad med den gryende arbetarrörelsen kring sekelskiftet 1900. Dess strävande att organisera sig sågs som en samhällsfara av de styrande skikten. Svårigheter att hitta lämpliga lokaler för politiska möten och annan verksamhet som främjade organisationen ledde fram till byggandet av egna Folkets Hus och folkparker. Landets första Folkets Hus byggdes i Malmö 1892. Året därpå öppnades den första Folkets Park i samma stad för att tillfredsställa arbetarnas behov av rekreation och billiga nöjen. Pionjärinstasen det skapade en trend som spred sig som en löpeld över landet. Under slutet av 1890-talet och 1900-talets första årtionden etablerades en stor mängd folkparker i så väl större som mindre orter i hela landet. Som mest uppgick antalet parker anslutna till Södra Sveriges Förenade Folkparker 1958, till 254.

På central nivå eftersträvade man en verksamhet i linje med de allmänna bildningsidealen inom arbetarrörelsen. Via parken skulle arbetarna ta del av teater och annan mer högstående kultur och därmed lyftas bildningsmässigt. På lokal nivå strävade man främst efter att få en ekonomisk lönsam verksamhet, varför mer publikdragande program såsom bondkomiker, revymakare och kuplettsångare bokades.

De tidiga folkparkerna byggdes i de flesta fallen helt i egen regi med ideellt arbete och ofta utan lån. Detta kom att präglade arkitekturen som fick en folklig anknytning. Arkitekturen kan dock inte betraktas som anpråkslös. Ambitioner om att skapa en festlig avkopplande atomsfär, som nöjesinrättning och för rekreation, fanns men fick hållas inom ramen för de mycket begränsade resurser som i de flesta fall stod till förfogande. Till byggmaterial fick man använda sånt som stod till hands, ofta återanvänt material från rivna byggnader. Byggmaterialen hämtades lokalt vilket skapat en variation i parkernas gestaltning över landet. Folket Hus gavs ofta en stramare mer officiell prägel som gav uttryck för arbetarrörelsens betydande roll i samhället. I rak motsats till detta stod Folkets Park där ändamålet som nöjesinrättning fick styra utformningen och där man kunde ge uttryck för lättsinne och visioner om en ljus framtid.

Folkparken urskiljer sig ofta från andra dansbanor genom entréns ofta pampiga högtidliga intryck, ofta i formen av en portal.

Den viktigaste faktorn för utformningen var dock användbarheten. Det gällde att hitta praktiska och ändamålsenliga lösningar. Stora lokaler krävdes med den stora publiktillströmning som fanns under de inledande decennierna. Dessutom eftersträvades att lokaliteterna skulle kunna användas för olika ändamål, efter viss omDispositionering.

Annebergs Folkes Park 1930, framför den första parkentrén. Kopia från utställning i Pilaboparken.

Annebergs Folkets Park

Historik

I det unga samhället Anneberg, framvuxet kring den 1866 etablerade tändsticksfabriken, var fabriksledningen högst involverad i de flesta allmänna samhällsfunktioner. En besparingsfond hade instiftats 1881 för nödställda arbetare, vilken även skulle stödja tillkomsten av nöjes- och trivseletablisament. Med stöd av fonden byggdes 1893 en första samlingslokal, 51:an kallad och i början av 1900-talet anlades en park, med musikpaviljong och dansbana, strax intill Annebergs nuvarande skola. Vintertid arrangerades teaterföreställningar, danser och föredrag i 51:an medan fester och musikarrangemang anordnades i parken under sommarsäsongen. Även om verksamheten var avsedda för arbetarna och deras föreningar hade fabriksledningen direkt inflytande genom besparingsfonden. Bland annat fick samlingslokalen inte användas för politiska möten.

I syfte att bygga ett oberoende Folkets Hus instiftade de lokala facken och politiska föreningarna 1914 en egen fond, stödd av intäkterna från verksamheten i parken. Då det större Föreningshuset byggdes av tändsticksfabriken 1916 övertog den nystartade föreningen 51:an för att där inrätta Folkets Hus.

Viljan fanns även att etablera en egen fristående Folkets Park. Den befintliga *Gamle park* var i stort behov av upprustning men istället valde man nu att anlägga en ny park i Annebergs östra utkanter. Andelsföreningen, Byggnadsföreningen Folket Hus u.p.a., bildades för ändamålet i juli 1922. Den nya parken anlades i en skogsglänta intill landsvägen på Stora Knapparp ägor. De första åren arrangerades marken innan föreningen 1928 fick möjlighet till avstyckning och friköp.

Uppbyggnaden av parken följde ett byggnadsprogram. Med de begränsade resurser som stod till buds var man hänvisade till att utföra mycket av arbetet idellt inom föreningen och att finna billiga byggmaterial och lösningar. Vid röjningen av parkområdet under vintern 1922 erhöles byggnadsvirke som sågades upp vid en lokal såg i Knappevad. Föreningen hade även förvärvat två dansbanor och annat byggmaterial i samband med avvecklingen av Nässjö-utställningen 1922. Ena dansbanan ställdes upp medan den andra återanvändes vid bygget av parkens paviljonger. Vid invigningen av parken midsommaraften 1923 stod parkkafé, musikpaviljong, entré, serveringskiosker och dasslänga klara. Nästkommande år byggdes ett skjul för cykel- och reseodsmottagning bakom entrén. När grundstommen var anlagd inriktade man sig 1925 på parkens gröna struktur, med plantering av blomsterrabatter. Samma år byggdes skjutbanan med tillhörande ring- och pilkastning. Först 1926 inhägnades parken med träplank och spjälstaket mot fram-sidan. Redan initial hade planerna omfattat en teaterscen. Denna kom till stånd först 1926 efter att det vattensjuka området där den skulle byggas dikats ut och man lyckats få tag i lämpliga teaterkulisser. Vid årsmötet 1927 uppgavs att byggnadsprogrammet i det närmaste var fullföljt.

Under uppbyggnadsåren på 1920-talet ingick ett flertal byggkunniga personer i styrelsen. Byggmästare John Bergström tog fram budget-underlag och bygghandlingar medan Hjalmar Kjällberg ofta svarade för att ta in anbud på arbete och byggmaterial. Flera av byggnaderna uppfördes av John Bergströms byggfirma men först efter gängse anbuds-förfarande. Bergström innehade även vaktmästaretjänsten vid parken. Kjällberg lär ha ritat den första entréportalen och agerade även teknisk kontrollant i samband med byggnationerna. I styrelsen satt även målare Oscar Bergman som vid sidan av August Karlsson utförde måleriarbetena.

Parken var endast öppen under sommarsäsongen. Många av byggnaderna var öppna paviljonger som brädades in med skyddslemmar under vintern. Likaså flyttades allt löst möblemang och belysnings-slingor för vinterförvaring i Föreningshuset.

Publik framför teaterscenen på 1940-talet. Sittplatserna omgärdades ursprungligen av ett dekortivet spjälstaket. Kopia från utställning i Pilaboparken

Den mindre dansbana utan tak, som satts upp initialt, var i dåligt skick och ersattes därför 1931 med en ny större dansbana. Parken hade redan 1923 försetts med elektrisk belysning. En ny huvudledning med trefas drogs från samhället 1933, vilken helt bekostades av Tändsticksfabriken. Tändsticksfabrikens nedläggning 1934 efter Kreugerkraschen kom att lamslå Anneberg. Kristiden som följde innebar en neddragning av verksamheten samtidigt som i stor sett alla bygg- och underhållsarbeten lades på is. Redan under 1920-talet hade vissa krävande arbeten, såsom utdiktningen av kärret, kunnat utföras som nödhjälpsarbeten. Nu kunde vegetationen hållas i schack med s k hjälptrupper. På detta följde krigsutbrottet med en blygsam verksamhet och stundtals endast en person i styrelsen. Under efterkrigstiden blomstrade parken åter upp igen. Den långa krisperioden med obefintliga underhållsinsatser hade satt sina spår. Planken och staketet kring parken var fallfärdiga. 1950 byggdes en helt ny entré i en mer tidsenlig modernistisk stil samtidigt fick ett ”underhållsfritt” nätstängsel ersätta trästaketet.

I början av 1960-talet lades verksamheten i parken vilande. Dansbanan hyrdes 1965 ut till vaxduksfabriken som lager. 1966 tog den lokala idrottsföreningen initiativ till en nysattsning och samband med denna ändrades namnet till Pilaboparken. Nu gjordes en hel del reparationsarbeten, bland annat ändrades taken på entréns biljettkurer. I oktober 1966 utdömdes toaletter, parkkaféet och korvkioskerna av Hälsovårdsmyndigheten, vilket resulterade i en utbyggnad av parkkaféet, vars uteserveringen samtidigt försågs med skyddstak. 1968 togs nya torrdass i bruk.

Satsningen på Pilabodanserna satte Pilaboparken på nöjeskartan

Vid mitten av 1990-talet var parken kraftigt förfallen. Foto Mariann Syllner-Gustafsson, Jönköpings läns museums bildarkiv.

över stora delar av Småland. Den blev dock kortvarig och efter några förlustår avvecklades verksamheten 1974. Under 1970-talet arrangerades kultisdanser på dansbanan, som vintertid värmdes upp efter att ha försetts med trälemmar och våtrumstapeter. Under 1980-talet arrangerades disco i parken och enstaka revyer i teaterladan. I slutet av 1980-talet avdelades ett isolerat rum i skjutbanans bakre del, för att nyttjas som replokal. En minigolfbana anlades innanför entrén 1988.

Vid mitten av 1990-talet var byggnaderna i stort behov av underhåll och parken var igenväxt. En omläggning av taken på dansbanan och teaterladan kunde genomföras med stöd av statliga byggnadsvårdsbidrag. En ny WC-barrack sattes upp och avloppsbrunn anlades.

På 2010-talet har en nysatsning på parken gjorts med 50-talsnostalgisk inriktning. Byggnaderna har med varsam hand rustats upp med hjälp av arbetsmarknadsfinansierad personal. I samband med rivningen av Nässjö Folkets Park 2011 har belysningsstolpar och ett lotteristånd övertagits och satts upp i parken.

Parkens byggnader

Parkkafé

Historik

Parken försågs med parkkafé redan vid starten 1922-23. Serveringspaviljongen var öppen med tak på snidade stolpar och endast slutet åt sydväst där köket med vedspis låg. Efter klagomål om blåsiga kafébesök byggdes paviljongen in 1924 med stora smårutade fönster och ytterdörr från CV Carlssons snickerifabrik i Landsbro. Året därpå inreddes kaféet med tidstypisk boasering i tak och på kafébord. I likhet med parkens övriga byggnader målades kaféet utvändigt

Parkkaféet från 1922-23 utgör med sitt höga läge ett naturligt blickfång när man träder in genom entrén. Byggnaden har med sin stora glasade servering mellan snidade stolpar en paviljongkaraktär och var en kort period inledningsvis också öppen.

först 1925 och försågs samtidigt med takränna på framsidan. Vid nystarten av Pilaboparken 1968 tillbyggdes kaféet åt norr samtidigt som köket med servering renoverades och utvidgades till nuvarande utbredning. Taket som varit täckt med grått cementtegel täcktes nu om med korrugerad plåt på samma gång som uteserveringen erhöll skyddstak. I senare tid har bröstpanelen i kaféet ersatts med målade OSB-skivor. Köket moderniserades 2012 med ny skåpinredning och serveringsdisk. Samma år renoverades fönstren, samtidigt som spaljén mellan grundplintarna sattes in av estetiska skäl.

Nulägesbeskrivning

Enkel ouppvärmad paviljongbyggnad, med drag av nationalromantik i de smårutade fönstren och den traditionella färgsättningen i falurött och vitt. Kaféet har liksom musikpaviljongen elegant formade stolpar med karvsnitt, besläktade med tidens snickarglädjeleverandor i lekfull 20-talsklassicism. Fasaderna har en tidstypisk fasspontpanel med släta hörn- och fönsterfoder, vilken liksom fönster och dörrar tillverkats vid snickerifabrik. Högt belägen på en bergknalle utgör byggnaden ett blickfång när man närmare sig parken. Paviljongen står på höga plintar av huggen röd granit från Solberga stenhuggeri. Tillbyggnaden åt norr urskiljer sig inte tydligt vid första anblicken

eftersom fönster och fasadpanel flyttats om och återanvänts. Vid ett närmare studium syns generalskarven mellan byggnadsdelarna. Likaså är de nya plintarna av betong och fasadpanelen i de kompletterade delarna av smalare dimension. Några av hörnfodren som ersatts i senare tid är ohyvlade och i avvikande dimension. Fönstren och den glasade entrédörren har stor betydelse för den lätta karaktären och de munblåsta rutorna stärker upplevelsen av tidsålder. Köksfönstret är av 1920-talstyp och har erhållit opal-glas i de nedre rutorna då köksinredningen tillkom 1968. Entréns glasade pardörr har modernistiskt låsbeslag i aluminium från omkring 1950-talet. Entrétrapporna i gjuten betong med ledstänger av svartmålade rör kan vara från tillkomsttiden och har samma typ av järngaller som 1931 beställdes till dansbanan. Köket har av naturliga skäl separat ingång med masonitklädd dörr från 1968 och sekundärt skyddstak täckt med galvad pannplåt. Den av föreningsstyrelsen beslutade färgsättningen i rött och vitt kvarstår med undantag av fönstren som är ljusgula. Färgspår visar dock att de utvändiga snickerierna haft en mer gråvit kulör och rödfärgen varit av den ljusa varianten. Byggnadens sadeltak har korta takutsprång med släta tassar. Dagens taktäckning av galvad korrugerad plåt ligger på öppen läkt från det ursprungliga cementteglet.

Byggnadens stomme består med undantag av stolparna av sågat timmer. I den ouppvärmda kafédelen saknas trossbotten medan det lilla köket i nordväst har bevarad ursprunglig trossbotten. Sannolikt är även väggar och tak sågspånsisolerade i denna del. Kafélokalen har ett högt tredelat innertak medan köksdelen har en förvaringsvind över bindbjälklaget. Vid renoveringen 2012 isolerades kökets golv och väggar med mineralull och cellplastskivor eftersom denna del då användes som lunchrum. Försök att även täta kafédelen har gjorts då bröstningen försetts med isolering och fönstren med kvartslistor.

Exteriören känns genuin från 1920-talet med sina smårutade originalfönster och fasspontpanel, tillverkade på snickerifabrik. Byggnaden har dock byggts till på 1960-talet vilket skett på ett mycket välintegrerat sätt.

I kaféets bakre södra del ligger köket med sin öppna serveringsdisk.

Kaféinteriören har trots tillbyggnaden på 1960-talet kvar mycket av sin ursprungliga karaktär, tack vare att mycket av inredningen bevarats. Genom att återställa 20-talsfärgsättningen och möbleringen skulle denna atmosfär kunna förstärkas.

Invändigt i kaféet finns mycket kvar av den ursprungliga atmosfären trots förändringarna på 1960-talet. De stora fönsterpartierna skänker, liksom takhöjden, lokalen en ljus och rymlig karaktär. De smårutade fönstren mellan vackert snidade stolpar, serveringsväggens och innertaket fasspontpanel samt det fernissade brädgolvet tillhör originalinredningen. Särskilt golvet har genom åren erhållit ett vackert slitage som bidrar till upplevelsen. Utvidgningen av kaféet åt norr upplevs som en integrerad del av lokalen eftersom man använt liknande material. Köket har moderniserats i senare tid men har med bevarad köksinredning och masonittak kvar några spår från 60-talet. Med sin öppna serveringsvägg påverkar köket helhetsintrycket i kaféet. De detaljer som främst avviker är främst bröstpanelens grova skivor, serveringsdiskens ohyvlade panel och kökets laminatgolv. Även färgsättningen i grågrönt och järnoxidrött speglar snarare 1990-talets allmogermantik än 20-talets inredningsideal.

Dagens elinstallationer är i form av utanpåliggande Khuloledning troligen från 1960-talet, som brukligt utseendemässigt välintegrerad. I kaféet har en äldre takbelysning ersatts med för parken typisk ljusslinga med kulörta glödlampor. Efter kaféets ursprungliga belysning finns endast spåren av en ytterarmatur över entrén.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Exteriören, som trots tillbyggnaden 1966, fortfarande är välhållen och ger uttryck för 1920-talets folkparksarkitektur. Typisk är utformningen som ouppvärmad paviljong på stenplintar, med stora fönsterpartier mellan stolpar, som avspeglar parkens säsongsmissiga användning. Dragen från det tidiga 1900-talets nationalromantik är tydliga i den faluröda fasspontpanelen med vita knutar samt fönstrens smårutade indelning. I likhet med den samtida musikpaviljongen fick parkkaféet en festlig utformning med snidade stolpar i 20-talets eleganta nyklassicism.
- Fasadernas originaldelar såsom fasspontpanelen med hyvlade foder med utskjutande hörn samt dropplister i trä, fönstren och den glasade entrédörren med munblåst glas, formpressade beslag och smäckra fönsterbleck. Detaljer såsom entrédörrens formgivna ”funkis”-beslag och järngallret framför entrétrappan.
- Fasadernas färgsättning i falurött och vitt som beslutades av styrelsen 1925.
- Kaféinteriören, som trots förändringarna 1968 och 2012 i väsentliga delar har kvar ursprungskaraktären i den lätta och luftiga paviljongkänslan och den tidtypiska inredning med fasspontspanel och mörkfernissat vackert slitet brädgolv.
- Interiörens originaldelar såsom fasspontpanelen på södra väggen och i innertaket samt det fernissade brädgolvet.
- Utformningen med serveringsöppning i södra innerväggen som tillkom på 1960-talet samt köksinredningen från samma tid.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Ersätta det korrugerade plåttaket med en för byggnadens gestaltning samstämmig taktäckning, t ex ett nytt grått falsat taktegel eller skivtäckt galvad plåt.
- Återställa hörnfoder med hyvlade brädor.
- Ersätta huvudentréns 70-talsbelysning med en tidsenlig modell.
- Ta bort den misspydande utebelysningen på sydöstra hörnet.
- Återställa den invändiga bröstpanel, vilken troligen haft en utförande likt den i teaterns loger.
- Återställa serveringsdiskens front med hyvlad fasspontspanel.
- Återgå till en mer tidsenlig färgsättning i kaféet och köket. Som underlag inför denna åtgärd bör en färgundersökning göras.
- Återställa kaféinteriörens 20-talsmöblemang och gardiner.

Uteserveringens skyddstak är mycket enkelt uppbyggt och utgör ett exempel på de satsningar som gjordes i samband med nystarten av Pilaboparken på 1960-talet. Markbehandlingen vid uteserveringen saknar historisk förankring till parken.

Uteservering

Historik

Serveringen framför parkkaféet fanns troligen redan initialt. Först 1931 omnämns den i protokollen då det diskuterades om att försä den med skyddstak. Dagens kafémöbler känns tidstypiska men är inköpta i senare tid och ska ha tillhört Nässjö Bryggeri AB. Blomsterrabatter planterades framför serveringen 1925. Troligen var serveringen gräsbevuxen fram till 1945 då schaktningsarbeten vidtogs. Vid nysatsningen på Pilaboparken på 1960-talet byggdes skyddstaket med omgärdande räcken. För att göra serveringen mer funktionell och tillgänglighetsanpassad planades marken ut och belades med cementsten, s k Byasten, 2012. Samtidigt renoverades skyddstaket med sitt räcke och försågs med takavvattning på framsidan.

Nulägesbeskrivning

Skyddstaket från 1960-talet är enkelt uppbyggt av regler på betongplintar täckt med korrugerad plåt och känns näst intill provisoriskt. Mellan stolparna finns ett lågt räcke med rödfärgade breda spjälor med vit överligger, vilket i sin helhet gjordes om 2012 med tidigare utseende. Serveringensyta utvidgades samtidigt något åt norr och är därför större än skyddstaket. Åt söder var räckets nedmonterat vid besiktningstillfället. Skyddstaket har fabrikslackerad takränna och stuprör med dagvattenanslutning av plaströr. Valet av markbeläggning vid schaktningsarbetena 2012 med modern cementsten och sjöstensgrus saknar dock historisk och lokal anknytning till folkparksmiljön.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Skyddstakets enkla karaktär som speglar 1960-talets förbättringsambitioner trots begränsade resurser.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Ersätta befintlig markbeläggning med lokalt naturgrus och hårdgjort gångar.
- Takavvattningen ersätta med handmålad gavlvad hängränna/stuprör i en smäckrare dimension.

Matkällare

Historik

Samtidigt med parkkaféet byggdes 1923 även en matkällare på behändigt gångavstånd. Källaren med tunnvalv och vägg i gjuten betong ligger insprängd i bergknallen söder om kaféet. Förslag om att införskaffa en isdös diskuterades senare på 20-talet vilket tyder på att även isskåp för kylning av lemonad o. dy. fanns vid tiden. 1924 sattes en belysningsstolpe upp utanför källardörren. Efter ett inbrott 1926 försågs dörren med järnband.

Nulägesbeskrivning

Traditionell jordkällare som förekom allmänt på landsbygden före kylskåpets bredare spridning under efterkrigstiden. Den byggdes i betong under en brytningstid då stenbyggnader fortfarande var vanliga, men där valvslagning i betong var mer rationellt. Matkällaren som idag nyttjas som förråd saknar sin ursprungliga hyllinredning. Valvet täcks på sedvanligt sätt med isolerande grästorv så att endast den gjutna gavelväggen, med ingångsdörren framträder ur kullen. Källaren renoverades nyligen då ny rödfärgad bräddörr tillverkades eftersom originaldörren tidigare saknats. Utifrån bilder framgår att dörren tidigare hade vita foder. Det enkla funktionella uttryck som är typiskt för denna typ av uthus har gått förlorat efter det att den råa betongväggen nyligen målades ljusgrå. Dörrens skyddsregel av järnband, från 1926, finns alljämnt kvar men var fram tills nyligen järnoxidröd istället för svart.

Matkällaren i gjuten betong ligger på gångavstånd från parkkaféet och förtäringsskioskerna. Lite av källarnes enkla funktionella karaktär har gått förlorat genom att betongväggen målats.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Jordkällarens enkla funktionellt betingade utseende.
- Skyddslämnen av järn från 1920-talet.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Inte upprepa målningsbehandlingen på betongväggen efter att den vittrat bort.
- Återställa dörrens hyvlade vitmålade foder.

De båda kioskerna för försäljning av mat och lotter är mycket genuint bevarade från 1922-23.

Lotterikiosker

Historik

De två försäljningskioskerna, som är identiska (men spegelvända) till sin utformning, tillkom vid parkens anläggande 1922-23. De har byggts upp av återanvänt byggmaterial som erhållits från Nässjöutställningen 1922. Den norra kiosken står med ledning av upplagsstenarna på ursprunglig plats medan den södra flyttas hit, troligtvis på 1960-talet, från ett tidigare läge väster om musikpaviljongen. I styrelseprotokoll från maj 1925 omnämns ”de båda kioskerna för konditoriet- och förtäringen samt kioskerna vid dansbanan”. Sannolikt utgjorde den norra kiosken en av de båda förtäringsskioskerna avsiktligt placerade i närheten av matkällaren. De båda andra kioskerna som nyttjades för lotteri, ballongförsäljning o.d. låg på platsen för det nuvarande lotteriståndet som flyttades till parken 2011. I likhet med parkens övriga byggnader målades kioskerna först 1925 och samma år försågs konditori- och förtäringsskioskerna med takrännor samt målades invändigt med oljefärg. Möjligen lades golven i kioskerna in först i slutet av 1920-talet.

Nulägesbeskrivning

Kioskerna är, som funktionen betingar, enkelt byggda men har trots detta kostats på med ett yttre likt traditionella små stugor, enligt tidens nationalromantiska strömningar. Båda kioskerna har trots sentida renoveringar bevarats i näst intill originalutförande. Stommen av hyvlat stolpverk är oklädd invändigt med fasadpanelens ”råa” insida synlig. Att det ingår återanvänt byggmaterial kan främst avläsas i att flera olika paneltyper förekommer i fasaden och undertaket. Fasaderna är klädda med stående finsågad fasspantpanel varav den på framsidan är från 1920-talet och består av en av-

Kioskerna är uppförda av återanvänt byggmaterial från Nässjöutställningen 1922.

vikande falsad paneltyp. Fasaderna har släta hörnfoder, varav några är utbytta till ohyvlade i senare tid. Kioskerna har typiska försäljningsluckor på framsidan som i öppet läge bildar disk respektive skärmtak. Luckorna är original från 1920-talet och består av bred fasspontpanel sammanfogad med tvärlår samt upphängda med skgarderobsgångjärn. Uppställningsbeslagen består av träkonsoler och långa haspar. I gaveln sitter en enkel ramverksdörr med fyllningar av fasspontpanel, varav den på södra kiosken sekundärt klätts med masonite. Dörrarna har ursprungligen varit försedda med kammarlås vilka senare har ersatts med haspar. Färgsättningen går i likhet med parkens övriga byggnader i falurött och vitt. Äldre färgspår påträffas dock på dörrar och framsidans panel, vilket sannolikt kan förklaras av att detta är återanvänt byggmaterial. Kioskernas sadeltak inklusive taktäckning, är helt orörda sedan 1920-talet. På de öppna små takstolarna ligger fasspont- och pärlspontspanel i dubbla lager. Det falsade gråmålade cementteglet ligger på ramsågade okantade bärläkt. På den norra kiosken kvarstår rännkrokarna från 1925-års taktärräna i plåt. På framsidan hänger papperskorgar i galvad plåt, vilka sannolikt motsvarar de som inköptes 1926.

Invändigt finns en fast skåps- och hyllinredning som i den södra kiosken är helt i original från 1920-talet medan en av hyllorna ersatts i den norra. Kioskerna har mörkoljade brädgolv som troligen lades in i slutet av 1920-talet. Båda kioskerna är invändigt målade med oljefärg i vitt och dalablått, en färgsättning vad gäller den vita kulören är original medan den blå tillkommit i senare tid. Belysningsinstallationen med klotlampor och strömbrytare i vit plast är från 1960-talet. Stånden har försetts med elradiatorer på 1970-talet.

Även inredningen i kioskerna är välbevarad från 1920-talet.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Båda kioskerna, är mycket autentiskt bevarade och ger uttryck för 1920-talets folkparksarkitektur. Utformningen är på samma gång enkel som funktionen betingar och påkostad med hyvlad fasadpanel i rött och vitt. Den lätta oisolerade konstruktion avspeglar säsongmässigt nyttjande och flyttbarhet. Byggmaterial typiska för parken såsom fasspontpanel och cementtaktegel samt avvikande paneltyper i det återanvända materialet.
- Fasadernas färgsättning i falurött och vitt som beslutades av styrelsen 1925.
- Fasadernas originaldelar såsom framsidornas fasadpanel, försäljningsluckor och dörrar.
- Takkonstruktionen i originalskick på båda kioskerna. Rännkrokarna från 1920-talet på den norra kiosken.
- Interjörens enkla funktionella karaktär utan vägghyllor.
- Den fasta skåp- och hyllinredningar från 1920-talet som speglar användningen. Brädgolven och pinnstolarna från 1920-talet.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Ersätta cementsten med natursten till upplaget under den norra kiosken.
- Återställa hörnfoder med hyvlade brädor.
- Reskonstruera hängrännor i galvad plåt med ledning av krokarna på den norra kiosken.
- Återställa hyllinredning i norra kiosken till ursprungligt utseende.
- Återställa 20-talsfärgsättningen invändigt.
- Justera och återställa försäljningluckornas uppställningsbeslag.
- Återställa kammarlåsen på dörrarna.
- Ta bort de sekundära radiatorerna.

Musikpaviljongen är nära besläktad med det samtida parkkaféet, med sina elegant snidade stolpar i typisk 20-talsklassicism.

Musikpaviljong

Historik

Den öppna musikpaviljongen tillkom i samband med parkens anläggande 1922-23. Med sina vackert utsnidade stolpar bär den nära släktdrag med det samtida parkkaféet. Annebergs musikkår som omnämns på programmet vid många av 1920-talets fester hade sin givna sommarscen på paviljongen. Vintertid försågs paviljongen med skyddslemmar av trä, vilka tilverkades 1931. Efter en förfallsperiod på 1980-90-talen höll hela stommen på att ge vika, på grund av tyngden från takets cementtegel. Vid en genomgripande renovering 2012 ersattes hela syllkonstruktionen med en ny av tryckimpregnerat virke i vilken stolparna stagades upp med nya förstärkningsjärn.

Nulägesbeskrivning

Musikpaviljongen är dekorativt utformad med smäckra karvsnittsstolpar, spjälräcken med välvda överliggare samt valvformad dekorlist under taket. Till skillnad från det tidiga 1900-talets mer utsirade snickarglädjestil är utformningen här mer återhållsam enligt 1920-talsklassicismens stramare idela. Paviljongen har ett framträdande läge och dess festliga intryck har under parkens glansperiod förhöjts av omgivande blomsterplanteringar. Räckena har sekundärt förstärkts med snedslår. Byggnaden som står på naturstensplintar har ursprungligen avslutat med synlig syll med vattlist av trä. Denna ersattes vid renoveringen 2012 en bred täckbräda över syllen i syfte att dölja förstärkningsjärnen. I kontrast till den öppna lätta stolp konstruktionen står det liksidigt helvalmade takets täckning med grått cementtegel, vilken är orörd från tillkomsttiden. Takavvattningen med fabrikslackerade rännor och stuprör tillkom först 2012. I likhet med parkens övriga byggnader går färgsättningen i falurött och vitt. Innertaket består av vitmålad fasspontpanel som genom takets tältform erhållit en dekorativ effekt. Det mörkoljade golvet är sentida av fingerskarvade brädor. Framför entrén finns en lös sentida trätappa. Längsmed takfoten hänger en för parkmiljön karaktäristisk belysningslinga med kulörta glödlampor. I innertaket sitter en inbelysningsarmatur av opalglas av 1960-talstyp med tillhörande Khuloledning.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Musikpaviljongen är välbevarad och ger uttryck för 1920-talets folkparksarkitektur. Den öppna och lätta paviljongkaraktären som speglar parkens säsongsmässiga användning. Det festbetonade uttrycket med dekorativt snidade stolpar, välvda räcken och dekorlist, i en folklig variant av 20-talsklassicism.
- Originaldelar såsom de snidade stolpstommen, den välvda spjälräckena och den övre dekorlisten.
- Takkonstruktionen med cementtegel i originalutförande.
- Färgsättningen i falurött och vitt som beslutades av styrelsen 1925.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Återställa utförande med vattlist i trä och hyvlad täckbräda nerst på fasaden.
- Återställa räckenas ursprungliga utförande utan snedslår samt med välv överliggare i alla sektioner.
- Ersätta misspyrdande elinstallation till ljusslingan med s k Khuloledning.

Skjutbanan från 1925 rustades 2011 upp efter att ha varit kraftigt förfallen. Den erhöll då en ny taktäckning med modern bandplåt, ett material som saknar historisk förankring i parken. Framsidans dekorativa stolpar har tyvärr även kortats av och dess socklar ersatts med OSB-skivor.

Skjutbana

Historik

Redan under de första verksamhetsåren omnämns en skjutbana vid parken, vilken då var på ”friland” och tillfälligt uppsatt under sommarsäsongen. Rekvisita för pil- och bollkastning samt en skjutbanan köps in 1924, däribland 5 dussin tavlor för prickskjutning, pilar och två gipskatter. Vid årsmötet 1925 beslutades om att skjutbana skulle uppföras samma vår. Bygghandlingar hade tagits fram av byggmästare John Bergström och arbetet, inklusive glasning av fönster och stenarbete, lades ut på anbud. I april fastlades platsen för var skjutbana skulle ligga. Samtidigt beslutades att även inrymma ett vedskjul under samma tak. Skjutbanan, som redan initialt var försedd med belysning, stod klar i juni samma år då den rödfärgades av målare Oscar Bergman. Byggnaden innehöll även utrymme för boll- och pilkastning samt en ”cassiör”.

Under slutet av 1980-talet då parken hyrdes ut vid disco-tillställningar, inreddes en replokal i skjutbanans bakre del. Detta sekundärutrymme, som var byggt med separata innerväggar, har rivits i senare tid. I början av 2010-talet var byggnaden kraftigt förfallen bland annat till följd av takläckage, framför allt i skarven mellan skjutbannas cementtegel tak och flyglarnas plåttäckning. Vid en omfattande renovering 2011 lades taken om med bandtäckning i

Skjutbanefunktionen kan urskiljas i exteriören genom den längre mittsektionen.

galvad plåt på nytt riktat undertak av råspont. Samtidigt åtgärdades lokala rötskador i syllarna. Nyligen har skjutbanan byggts ut, i den bakre vinkeln mellan själva skjutbanan och "cassiören", Syfte har varit att inreda ett varmbonat utrymme för snickeri. Fasadpanel och fönster har återbrukats på den nya fasaden.

Nulägesbeskrivning

Skyttepaviljongen har en för sitt ändamål typisk form, där funktionerna avtecknar sig i den långa skjutbanan med sadeltak flankerad av lägre utrymmen för pil- och bollkastning och cassiör. Vedboden var inrymd i utrymmet bakom pil- och bollkastningen. Huvudfasaden som vänder sig mot den centrala grusplanen vid dansbanans entré har givits en festlig utformning som betonar en nöjesinriktade funktion. Fasaderna innehåller de tre försäljningsluckorna, till de separata har ett brett skyddstak för besökarna. Det festliga intryck skapas främst av den speciella takformen, gavelns spjäldekor och stolparnas rödvita ribbing. Samma typ av stolparnas förekom även i 1920-talets parkentré. Övriga fasader har en enkel uthuskaraktär med sågad locklistpanel och hyvlade vita foder. Såväl stolpverksstommen som delar av panelen är ramsågade, sannolikt framtagna vid någon mindre bondsåg. Vid panellagningarna 2011 standardpanel och ohyvlade foderlister använts. Fönstren är av 1920-talstyp, smårutade bågar med munblåst glas. Paviljongen står på grundplintar av natursten med undantag av framsidans stolpar och plintar som ersattes 2011 vilka är av cement. Större delarna av huvudfasaden är orörd från 1920-talet med undantag av skjutbanans försäljningslucka som nyligen ersattes med en ny utan vikbar uppställning. Två av stolparna har korats av i sina nedre del och fasaden förlorade 2011 sin vita vindskena där de kulörta lamporna brukade hängas upp.

Skjutbanan är liksom utrymmet för boll- och pilkastning oförändrat invändigt. De är enkla odekorerade utrymmen. Notera ljusarmaturen från 1960-talet.

Invändigt har paviljongen kvar sin enkla uthuskaraktär från 1920-talet med oklädda väggar och synlig stomme. Vid försäljningsöppningarna finns de olje-färgmålade originaldiskarna kvar med sina vackert slitana ytor. Utrymmet för "cassiören" har i sin helhet sekundära ytskickt från 2011 och har därmed förlorat sin äldre prägel. Likaså inreds nu ett snickeri i skjutbanans bakre del med ny innerväggar varpå skjutbanefunktionen kommer att försvinna.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Skyttepaviljongens karaktäristiska form där skjutbanefunktionen avtecknar sig i den långsmala formen omgiven av kortare sidoutrymmen för boll- och pilkastning samt kassa. Funktionen har även gett upphov till huvudfasadens säregna utformning med separata försäljningsluckor och framskjutande skyddstak.
- Paviljongkaraktären med en lätt oisolerad stolverkskonstruktion på naturstensplintar och det smäckra taket.
- Utformningen där huvudfasaden givit en festbetonad dekorativ gestaltning, med spjälverksgavel och hörnlistförsedda stolpar, som står i kontrast till byggnadens i övrigt enkla karaktär med sågad locklistpanel.
- Fasdens färgsättning i falurött och vitt som beslutades av styrelsen 1925.
- Fasadens originaldelar såsom merparten av fasadpanelen, huvudfasadens dekor, den norra försäljningsluckan, fönstren och uthusporten åt norr.
- Interiörens enkel omålade uthuskaraktär i skjutbanan och utrymmet för pil- och bollkastning.
- Interiörens originaldelar såsom merparten av innergolven, mellanväggarna, försäljningsdiskarna med vackert slitage. Intressanta detaljer utgör 60-talslamporna.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Återställa huvudfasadens vitmålade hyvlade vindskiva på vilken ljusslingan brukade hängas upp.
- Återställa huvudfasadens stolpar till ursprunglig längd och med hyvlade sockellister.
- Återställa omfattnings- och hörnfoder med hyvlade brädor.
- Plåttaket och dess takavvattning målas med svart linoljebaserad takfärg.

Dansbanan som uppfördes av John Bergström 1931. Logerna på baksidan har ersatts med personalutrymmen på 2010-talet. Plåttaket lades om med samma utförande som originalet 1996. Den yttre dansbanebarriären har bytts ut i senare tid.

Dansbana

Historik

Vid parkens nyetablering 1922 ska två dansbanor ha förvärvats från Nässjöutställningen. Troligen flyttades den ena och sattes upp i parken medan av den andra användes som byggmaterial till parkens övriga byggnader. Denna första dansbana saknade tak men omgavs av räcke. Frågan om att förse dansbanan med tak, täckt med papp eller plåt, diskuterades av styrelsen 1925. Därutöver är uppgifterna knapphändiga kring hur denna första dansbana såg ut. I styrelseprotokollen omnämns dansbanans musikestrad. El- och ringledning drogs fram till dansbanans musikplats 1924. Samma år införskaffades en radio och 1925 inköps ett piano som var uppställt på estraden men som årligen flyttades till Föreningshuset för vinterförvaring. Dansbanan var under slutet av 1920-talet årligen i behov av renovering. Slutligen vid föreningens årsmöte 1930 fattades beslut om att bygga en helt ny dansbana.

Dansbanebygget, som utfördes våren 1931, beskrivs detaljerat i byggmästare John Bergströms bygghandling. Den gamla dansbanan revs medan musikestraden fick stå kvar. En ny dansbana uppfördes på befintliga ”stoppstenar” av granit. Allt virke skulle vara nytt men det faktum att John Bergström, som utförde entreprenaden, inköpte den gamla dansbanan av föreningen gör det troligt att användbara delar återanvändes. Till själva dansbanan gjordes ett spontat brädgolv med trossbotten under. Den inre barriären utformades med korsribbor. Kring dansbanan skulle en utbyggnad göras på grundplintar av cement. Taket, uppburet av mittstolpe samt ett inre varv och ett yttre varv stolpar skulle, enligt styrelsens önskan, brytas så

att det erhöjll en flackare lutning över sittplatserna. Taktäckningen skulle utföras med galvaniserad plåt och innertaket kläs med fas-spontspanel. Den äldre musikestraden renoverades och försågs med två loger på baksidan. Troligen togs de stolpar som bar upp estradens tak, över scenen, nu bort. Dansbanans el- och belysningsinstallation utfördes av AB elektro Ljus och Kraft, Nässjö. Redan initialt byggdes löstagbara skyddslemmar av trä som dansbanan kläddes in med under vinterhalvåret. Den nyuppförda dansbanan grundmålades 1932 av målare August Karlsson.

Till de få renoveringsåtgärder som dansbanan genomgått genom åren hör invändig ommålning och ny allmänbelysning i form av lysrör. Vid okänd tidpunkt har större delen av dansbanebarriären tagits ned. 1968 sattes ett skyddstak upp över huvudentrés trappa.

Plåttaket till dansbanan lades om 1996 med stöd av statliga byggnadsvårdsbidrag. Av dokumentationsrapporten framgår att det ursprungliga plåttaket varit enkelfalsat och målat med svart oljefärg. Den nya skivtäckningen gjordes i samma utförande som den äldre med undantag av att den dubbelfalsades med hänsyn till takets ringa lutning. Samtidigt revs det sekundära skyddstaket över den stora entrétrappan. Även takavattningen i galvad plåt gjordes om vid tillfället.

På 2010-talet revs logerna på estradens baksida eftersom de bedömdes vara svår använda för parkens nuvarande verksamhet. En ny något större tillbyggnad för personalutrymme uppfördes på samma plats. Fönstren och dörren som funnits på estradens gamla yttervägg mot logerna sattes igen samtidigt som fönstren återanvändes i den nya fasaden.

Dansbanans yttre barriär var initialt försedd med spjälor av hyvlade brädor, vilka på 1960-talet invändigt täckts med masonit. I samband med en renovering på 2010-talet ersattes hela barriären med en ny av heltäckande ohyvlade brädor. Dansbanans båda bakre entréer har försetts med var sin handikapp- och inlastningsramp, dels en av aluminium, dels en av trä.

Nulägesbeskrivning

Att dansbanan från 1931 innehåller delar av en äldre dansbana kan avläsas på flertalet ställen. Musikestradens väggar är på utsidan klädda med hyvlad locklistpanel och entrédörr, snickerier av en typ som är avsedda för utvändiga fasader. Detta är rester från tiden före 1931 då estraden var fristående. Två sektioner av dansbanebarriären finns kvar närmast estraden, har samma locklistpanel som finns på estraden. Därmed bör de återanvänts från 1922-års dansbana. Den inre delen av rotundan, som motsvarar själva dansgolvet, vilar på plintar av granit samt har vitmålade täckbrädor till syllen.

Dansbanan i övrigt är i sin helhet uppförd med nytt virke 1931. Grundformen är oktagonal. Synliga delar av bärlinor, syllar och bjälkar är av sågat timmer. Det yttre syllvarvet vilar på cementplintar.

Dansbanan från 1931 med sin modernistiska effektfullt strävade takkonstruktion. Musikestraden härrör från den första dansbanan som flyttades till parken från Nässjöutställningen 1922

Dansbanegolvet av 4 ¼ ” spåntade skräspikade furubrädor är av hög kvalitet. Golvet bär spår av äldre mörkpigmenterad oljefernissa men har senare slipats och oljats. Kringutrymmet, som är avsett för sittplatser, har ett skurgolv av något lägre kvalitet. Välanpassade lagningar har utförts av golven framför allt i anslutning till huvudentrén. Konstruktionen som bär upp taket består av en yttre och en inre varv av hyvlade stolpar med enkel snedsträvning mot takets hammarband. Såväl stolparnas odekorerade form som takets effektfulla parapylsträvning mot mittstolpen bär drag av 1930-talets funktionalistiska stilriktning. På stolparna kring själva dansbanan finns märken efter den numera borttagna barriären. Karaktären invändigt i dansbanan är till stora delar bevarad från 1930-talet, trots några sentida ändringar. Till dessa hör en ändrad färgsättning i vitt med blått innertak och att scenens väggar kläts med sentida ljudabsorberande svarta Tretex-skivor. Fasaderna har ett nedre parti, som täcker golvkonstruktionen, med rödfärgad hyvlad locklistpanel av samma typ som finns på estraden och som sannolikt återanvänts från den gamla dansbanan. Denna panel har åt norr ersatts med en ohyvlad standardpanel i senare tid. Som ovan nämnts har spjälverket i hela den yttre barriären ersatts med en heltäckt variant. Plåttaket i galvad plåt från 1996 står ännu omålat.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Dansbanan är, med undantag av logen och den yttre barriären, välbevarad från 1931 och ger uttryck för 1930-talets folkparksarkitektur. Dansbanan har tydliga funktionalistiska stildrag med sina odekorerade stolpar och effektfullt strävad taksstol. Den urskiljer sig härigenom från parkens 20-talsbebyggelse. Dansbanan är karaktäristisk till sin oktagonala form, öppna paviljongutförande och indelning i dansbana med kringutrymme för sittplatser.
- Musikestraden från Nässjöutställningen 1922 med tidstypisk utvändig väggpanel och sidodörr.
- Dansbanans utvändiga färgsättning i falurött och vitt beslutad av styrelsen 1925.
- Dansbanans originaldelar såsom hyvlad locklistpanel, stolpar, golv, takstol och innertakets panel.
- Återanvända delar från den gamla dansbanan såsom musikestraden och de omgivande barriärdelarna samt den lösa trätrappan till scenen.
- 1960-talets effektfulla lysrörsbelysning, på takets snedsträvor.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Återställa barriären kring dansbanan.
- Återställa den ursprungliga färgsättningen invändigt. Som underlag inför denna åtgärd bör en färgarkeologisk undersökning utföras.
- Eventuellt återställa den yttre barriären i ursprungligt utförande.
- Bygga nya skyddslämmar av trä som kan sättas upp vintertid.
- Ersätta dagens aluminium ramp med en ny anpassad till dansbanans gestaltning.
- Måla det galvade plåttaket med svart linoljebaserad takfärg.

Teaterscen

En teaterscen fanns med i byggnadsprogrammet för parken. Arbetena sköts dock upp några år på grund av svårigheter att hitta lämpliga teaterkulisser. I området där teatern skulle byggas fanns ett kärr, vilket dikades ut med hjälp av nödhjälpsarbetare 1925.

Under flera år hade föreningen varit på jakt efter lämpliga teaterkulisser för ändamålet, bland annat från Stadshusteatern i Eksjö. Slutligen förvärfvade man 1926 en uppsättning scendekorationer från kavalleriregementet K4 i Eksjö. Kulisserna är framställda av målarmästare A.W. Kahlies från Stockholm.

Enligt John Bergströms bygghandling skulle teatern byggas av enkla $\frac{3}{4}$ " brädväggar på 4 x 4" stolpstomme. Till scengolvet skulle $4\frac{1}{4}$ " eller 5" golvbrädor användas och innertaket skulle panelkläs. Taket skulle täckas med grått cementtegel från Eksjö. Allt virke

skulle erhållas från avverkningar i parken men uppgifter finns om att återanvänt timmer från en riven byggnad på Ränneslätt i Eksjö nyttjats. I maj 1926 stod teatern så pass klar att scenbelysningen kunde installeras och rep införskaffas till kulissernas hissanordning. Först kommande vår målades teatern utvändigt av målare Oscar Bergman. Enligt styrelsens direktiv skulle panelen rödfärgas medan vindskivor, foder och listverk skulle målas med vit oljefärg och skyddslemmarna framför scenöppningen med röd oljefärg.

Följande år i slutet av 1920-talet inköptes möbleman och annan rekvisita till teatern och 1927 inköptes ridån i röd sammet hos Svedins i Nässjö.

Initialt var avsikten att loger skulle avdelas i byggnadens inre del men 1930 byggdes istället två externa loger på teaterns baksida. Redan året därpå fick taket till logerna av okänd anledning täcktes om. Logerna ekiperades med möbler, tvättställ, speglar och vattenhinkar. Att det rädde kristider framgår med tydlighet av en notering i 1934 års protokoll om att logerna då fortfarande stod omålade.

Framför scenen anlades en terrassering för sittplatser 1927 genom stenbrytning och schaktning. För inträdet inhägnades sittplatserna med ett dekorativt utformat spjälstaket 1928. I början av 1930-talet fanns förslag om att förse sittplatserna med ett skyddstak, vilket dock aldrig genomfördes. Att teatern blev en publiksuccé redan under sina första verksamhetsår visar noteringen 1934 att antalet sittplatser hade utökats men fortfarande var otillräckligt. 1945 inköps nya sittbänkar till teatern.

När Föreningshuset i Anneberg revs 1968 inköptes de teaterkulisser som hört till dess teaterscen. Konstnären A W Khalies var även upphovsman till dessa kulisser, vilka framställts specifikt till Föreningshusets teater i samband med att det uppfördes 1916.

Vid mitten av 1990-talet stod teaterladan i ett kraftigt förfall. Den ursprungliga taktäckningen av cementtegel var vittrad och takläckaget hade orsakat omfattande rötskador i takstolar, innertak och scengolv. En restaurering utfördes med stöd av byggnadsvårdsbidrag. Hela scengolvet lades om med samma utseende som tidigare. Takstolar reparerades och en ny taktäckning med maskinslaget tvåkupigt tegel lades på en ny råspont. Arbetena omfattade även renovering av fasadpanel och bärlinor samt nya skyddslemmar till scenöppningen. Entreprenaden, som utfördes med arbetsmarknadsstöd, slutfördes aldrig utan taken lämnades ofullständiga utan nockpannor, vindskivor och vattbrädor.

Först 2011 åtgärdades den otäta nocktäckningen med en nockplåt. Taken står än idag ofullständiga. 2011 utfördes även nödvändiga dränerings- och marksänkningsarbeten kring byggnaden. Några av upplagsplintarna i sten, som hade bristfällig förankring, ersattes med cementplintar och skeva stolpar i upplaget riktades upp. Samtidigt byggdes en ny entrétrappa med skärmtak till logingången av impregnerat virke.

Teaterscenen från 1926 är med sina scenkulisser, rekvisita och scenmaskineri mycket komplett bevarad. Det är fortfarande rent operativt möjligt att sätta upp teaterstycken från 1920-talet.

Nulägesbeskrivning

Teaterscenen är typisk för de många folkparksteatrar som byggdes i landet under 1900-talets inledande decennier med sin anspråkslösa och folkligt förankrade utformning. Begreppet ”teaterlada” känns igen i uthuskaraktären med ohyvlad locklistpanel. Den dekorativa gestaltningen har reducerats till de vita hörn- och fönsterfodern och själva scenomfattningen med mjukt avrundade hörn och spetsformat krön. Ursprungligen satt en liten stallampa på detta dekorkrön. Förutom själva scenöppningen avtecknar sig teaterfunktionen i den högsmla byggnadskroppen, skapad av det upphöjda scengolv. Byggnaden står på höga plintar av huggen granit på vilka det uppstolpde underredet, med ett nedre och ett övre syllvarv, vilar. Underredet består helt av återanvänt bilat timmer. Scengolvet av sågade bjälkar, har mycket hög bärlighet. I det stora kryputrymmet under scenen finns resterna av det ursprungliga sufflörbåset, försänkt med lucka i scengolvets främre del samt en trappa som troligen använts vid scenframträdanden men som numera saknar nedgångslucka. 1990-talets lagningar i fasadpanelen som främst berörde södra fasaden samt logens fasader är utförda med bräder i en avvikande, för tjock, dimension.

Logerna på teaterns baksida, som tillbyggts något senare, har ett något avvikande utförande. Upplagsstenarna är här obearbetade och fasadpanelen är ramsågad. Fasaderna saknar både hörn- och dörrfoder, vilka av okänd anledning inte sattes tillbaka vid renoveringen på 1990-talet.

På scenens baksida byggdes loger 1930. Trappan med skärmtak är sentida och överensstämmer väl med byggnadens enkla huvudkaraktär. Materialval, såsom tryckimpregnerat virke och moderna bultförband inverkar dock negativt på intrycket.

Fönstren med smårutade träbågar och munblåsta rutor är original med undantag av scenens södra fönster som nyttillverkades 1995. Dörren till scenen är sentida medan logens båda dörrar, klädda med fasspontpanel, är original men med nya bandgångjärn. Skyddslemmarna till scenöppningen är från 1995 och har felaktigt målats med slamfärg istället för oljefärg.

Byggnaden är uppförd med sågad stolpverksstomme. Scenen har en helt funktionell karaktär utan invändig väggbeklädnad och där själva "teatermaskineriet" och hyllanordningar för rekvisitan dominerar intrycket. Fondkulisserna hängs upp i bommar som fräs upp med vinsch. Vinschanordningens ursprungliga trätrissor och bomullsrep har ersatts med ståltrissor och nylonrep i senare tid. Originaltrissorna har dock tillvaratagits och förvaras i skåp. Sidokulisserna ställs däremot upp på scengolvet. Längst bak på scenen finns hyllanordning och skåp för förvaring av kulisser och rekvisita. Fondkulisserna förvaras ihoprullade på träkonsoler på södra väggen. Den ursprungliga elcentralen och tvinnade elledningar på porslinsknoppar finns bevarad. Logerna är inredda med för 1920-talet typisk hög bröstpanel och fasspontspanel i väggar och tak. Logerna står än idag omålade. Ursprunglig inredning såsom sminkbord, läderstolar, klädkrokar och hatthyllor finns bevarade.

Teaterkulisserna finns bevarade men har delvis skadats vid tidigare takläckage. Klimatet i byggnaden har även medfört att kulisserna angripits av ytmögel. En restaurering och mögelsanering inleddes för några år sedan men kunde inte fullföljas eftersom nödvändig skyddsutrustning saknades. Delar av scenrekvisitan har förskingrats genom åren men trots detta kvarstår en stor mängd originalmöbler och scenförmål från 1920-talet.

Det ursprungliga scenmaskineriet finns bevarat med undantag av att trätrissor och bomullsrep ersatts med moderna dito. Även 1927 års sammetsridå finns bevarad.

I teaterscenens bakre del finns hyllsystem för förvaring av rekvisita och kulisser. Behovet av uppordnad förvaring där föremålen med koppling till teatern renodlas och ges en funktionell och säker uppställning, är stor.

Markberedningen kring byggnaden, efter 2011 års dräneringsarbeten, är utförd med grov makadam. Anslutningar till den dagvattenledning av plaströr, som samtidigt lades ner på byggnadens norra sida, sticker upp ur marken.

Teaterns elanläggning från 1926 har bevarats trots att ny el dragits in.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Teaterscen med loger från 1920-talet i det närmaste komplett bevarad, med scenmaskineri, kulisser och rekvisita. Teaterfunktionen med driftdugligt scenmaskineri, sufflörbås ect.
- Exteriören, som är välbevarad och ger uttryck för 1920-talets folkparksarkitektur. Det lågmälda folkliga uttrycket i tidstypisk nationalromantik med sågad rödfärgad locklistpanel, enkel dekoration i form av släta vita foderlistor och scenomfattning samt smårutade fönster. För folkparksteatern typiska drag i den högresta smala byggnadskroppen med scenöppning och sittplatser i det fria.
- Fasadens originaldelar såsom stora delar av fasadpanelen, merparten av fönstren och logernas dörrar.
- Den utvändiga färgsättningen i falurött och vitt med järnoxidröda dörrar och skyddslemmar beslutad av stryelsen 1926.
- Sceninteriörens enkla funktionella karaktär. Logerna med tids-

Den omålade inredningen i de båda logerna från 1920-talet står helt oförändrad. Utrymmen nyttjas idag för förvaing men borde utrymmas och möbleras med ursprungliga stolar, speglar, hinkar och kommoder.

typisk 1920-talsinredning som i sitt omålade tillstånd speglar 1930-40-talens kristider.

- Originaldelar i interiören såsom sufflörbås, trappa under scen, kulissernas hissanordning (inklusive originaltrissorna), hyll- och skåpinredning och elinstallation. Logernas golv, bröstpanel, vägg- och takpanel, innerdörrar.
- Kulisserna framställda av konstnär A W Khalies på 1910-talet förvärvade 1926 respektive 1968.
- Rekvisita, ridå och möblemang från 1920-talet.
- Sittplatserna med terrassering framför scenen.

Förslag på förändringar/åtgärder som kan förstärka byggnadens karaktär

- Återställa hörn- och dörrfoder på logens fasader.
- Återställa entrédörren till scenen med tidstypisk ramverksdörr i massivt trä.
- Återställa enskilda fönsterspröjsar som saknas.
- Återgå till järnoxidröd oljefärg på scenens skyddslemmar.
- Sätta upp tidstypisk stallampa över scenöppningen.
- Urstädning och uppordnad förvaring av möbler och rekvisita. Scenen och loger som idag nyttjas som förråd töms på föremål som inte har anknytning till teatern. All rekvisita och möblemang registreras i inventarieförteckning samt ges en uppordnad förvaring i befintligt hyllsystem. Program för rengöring och mindre lagningar tas fram av möbelkonservator. Logerna städas upp och iordningställs med ursprungligt möblemang.
- Återställa scenmaskineri och sufflörbås i originalutförande under ledning av sakkunnig inom amatörteaterhistoria.
- Program för sanering/konservering och lämplig förvaring av kulisserna har tagit fram av konservator. Förslag till handlingsplan:

Framför teatern har den sluttande terrängen nyttjats för sittplatser. Terrasseringarna skulle behöva restaureras. Möjligen kunde 1920-talets inhägnande spjälstaket kunna rekonstrueras.

Frågan om framtida förvaring av kulisserna klarläggs. Först be-
höver taket på teatern åtgärdas. En enklare klimatomätning utförs
i byggnaden som underlag för eventuella åtgärder att säkerställa
ett lämpligt inneklimat för förvaringen. Vissa av kulisserna är
inte avsedda för parkteatern och skulle möjligen kunna flyttas
till annan förvaringslokal. Inför fortsatt sanering- och konserve-
ringsinsats bör program för vilka kulisser som prioriteras tas fram
i samråd med antikvarie. Det fortsatta sanerings- och konserve-
ringsarbetet är mycket angeläget med anledning av kulissernas
höga konstnärliga och kulturhistoriska värde. Arbetet bör även
fortsättningsvis kunna utföras med egen personal enbart under
handledning av målerikonserverator.

- Restaurering av terrassering till sittplatser.
- Rekonstruktion av omgivande spjälstaket och biljettkur.

Parkentré

Historik

Vid parkens uppbyggnad 1923 byggdes en parkentré som ska ha
gestaltats av styrelseledamot Hjalmar Kjällberg. Den var formgiven
i tidstypisk 20-talsklassicism med en tempelgavel uppburen av fyra
pelare. Pelarna hade samma typ av listdekor som förekommer på
skjutbanans stolpar. Porten flankerades av två låga biljettkiosker.
Entréns festbetonade inramning förstärktes av fem flaggor på por-
talens krön. Parken omgärdades ursprungligen av ett högt rödfärgat
plank och ett spjälstaket mot framsidan. Redan 1932 hade många
av staketstolparna börjat ruttna och 1939 bedömdes hela staketet
som fallfärdigt. En reparation av staketet gjordes 1942. Under
1940-talet diskuteras en ombyggnad av parkentrén samt att ersätta
staketet med ett nätstängsel. I stället beslutade man att bygga en
helt ny entré, vilken uppfördes under åren 1949-50 av byggfirman
Dahlberg och Göransson från Anneberg. Vem som stod bakom
ritningarna framgår inte av styrelseprotokollen. Däremot beslutade
styrelsen följande i maj 1949: "beträffande namnbågen till entrén
i parken beslutades att göra denna av järn då det f n är lång leve-
ranstider på ljusglober". Troligen avsågs här en namnskylt i neon
eftersom portalens stolpar försågs med ljusglober redan initialt. En
bild från 1966 visar att biljettkurernas tak ursprungligen i likhet
med namnbågen var svagt välvda. Biljettkurerna renoverades strax
därefter och erhöll dagens pulpettak med tillhörande skärmtak.
1949 beslutades även av staketet skulle ersättas med ett nytt stål-
trådsstängsel, från Hillerstorps stängselfabrik AB. 1976 revs även
planket kring parken samtidigt som dagens nätstängsel sattes upp.

Namnskylden har en ledad infästning i syfte att kunna ställas
upp i samband med att högre fordon ska passera. Under perioden

Parkentrén från 1949-50 har givits en festbetonad utformning, vilket är kännetecknande för folkparksarkitekturen. Blandningen av modernistiska och mer traditionella stildrag är typisk för efterkrigstiden.

med Pilaboparken på 1960-70-talen lades en övre del, med detta namn, till på namnskylden. Stolparna har erhållit mekaniska skador i samband med påkörning av fordon vid ett flertal tillfällen. I senare tid har en bred funktionell stålgrind byggts intill entrén för att minska slitaget på ursprungsentrén.

Innanför entrén löper ett mindre vattendrag som man initialt passerade över via en stembalksbro. I samband med att den nya inkörsgrinden byggdes på 2010-talet lades delar av vattendraget igen i en vägtrumma.

Nulägesbeskrivning

Entréportal i modernistisk stil med en för folkparken karaktäristisk formgivning. 40-talets återgång till en mer traditionell inhemsk arkitektur återspeglas i biljettkurernas locklistpanel med markerade foderlister. Portalen har en bred infartsgrind omgiven av två entrégrindar, vilka sitter mellan fyra kolonnformade stolpar i gjuten betong. Grindarna i smide har en dekorativ spjälform, med svagt välvd ovkant, som återkommer i namnskylden och ursprungligen även i biljettkurernas tak. Namnskylden, även den i smide, löper mellan det inre paret stolpar. Stolparna kröns på ett effektivt sätt

Parkentréns båda biljettkurer fick nya uttrycksfulla s k pulpettak på 1960-talet. Tidigare hade taken en välvd form i likhet med grindens namnbåge.

med ljusglober i opalglas, varav två ersatts med nya liknande armaturer i senare tid. De båda biljettkurerna, har regelstommar som står på gjutna socklar. Även portalen har ett gjutet fundament med ett kabeldike täckt med ursprunglig durkplåt.

Biljettkurernas fasader är täckta med profilhyvlad locklistpanel, som trots att fasaderna är oljefärgsmålade, felaktigt vänts med den ohyvlade sidan utåt. Foderlisterna är dock hyvlade. Under dagens järnoxidröda och vita panelkulör finns spår av ljusgult och grått. Entré kan under en period på 1950-talet haft en funkisbetonad färgsättning som i så fall avvek från parkens övriga byggnader. Fasadpanelen på den östra kuren har i sen tid ersatts med en standardpanel utan hyvlade locklister och som målats med avvikande slamfärg. Orsakerna bakom att biljettkurernas välvda tak på 1960-talet ersattes med dagens branta pulpettak bör ha varit rent estetiska. Taken har en bristfällig sentida täckning med korrugerad plåt. Väster om entrén har stålträdsstängslet ersatts med en sentida stålgrind med tillhörande utpasseringskarusell. Kvar efter den numera med väggtrumma igenlagda bron finns endast de gamla räckesplintarna i granit. Istället för de ursprungliga räckeslejdarna i smide finns nu trästockar.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Entréns modernistiska uttryck, där de vita stolparna krönta med ljusglober spelar en viktig roll men där även de sekundära pulpettaken med skrämtak bidrar på ett effektfullt sätt. Biljettkurernas utformning i efterkrigstidens mer rationellt betingade modernism med profilhyvlad locklistpanel med markerade foderomfattningar. Folkparksentréns typiska festbetonade utformning som främst återfinns i den dekorativa gestaltningen och symmetriska uppställningen.
- Portalens originaldelar såsom de gjutna pelarna, tre av ljusgloberna med vita socklar, grindarna och namnskytten i smide.
- Biljettkurernas originaldelar såsom locklistpanelen, fönstren och masonitdörrarna.

Förslag på förändringar/åtgärder som kan förstärka byggnadens karaktär

- Återställa fasaden på den östra biljettkuren med hyvlade locklister och foderlister samt målning med järnoxidröd oljefärg.
- Ersätta de sekundära ljusglobernas svarata socklar med nya i vit plåt. Dra om utvändigt eldragning med s k Kuhloledning.
- Återställa grindarnas ursprungliga låsanordningar.
- Komplettera dörrhandtag på västra kuren med trycke av bakelit.

Avträdet har nästan helt undgått förändringar sedan 1920-talet och är därav mycket genuint bevarat. Renoveringsbehovet är dock akut.

Dasslänga

Historik

Dasslängan byggdes vid parkens etablering 1922-23 i ett undanskymt läge på fastighetens östra del. Detta uthus av lägre betydelse omnämns i styrelseprotokollen första gången 1925 då det ska målas utvändigt. Dasset är mycket enkelt till sin karaktär och kostades inte på med invändig målning förrän på 1960-talet. Efter att dasslängan dömts ut av Hälsovårdsmyndigheten 1966 byggdes ett nytt torrdass 1968. Trots den bristfälliga standarden satsade man samtidigt på en upprustning av det gamla dasset, vars tak täcktes om med korugerad plåt och dörrar försågs med masonitbeklädnad.

Nulägesbeskrivning

Dasslängan har haft en underordnad rent funktionell betydelse, vilket påverkat materialval och dess undanskymda placering. För latrintömningen har en enklare väg anlagts fram till dasset. Dassfunktionen avspeglas utvändigt i det typiska pulpettak, dassdörrarna samt latrinluckorna på baksidan. Fasaderna har en enklare ramsågad spontpanel, utan locklister. Invändigt saknas väggpanel och den sågade stolpverksstommen och ytterpanelen är helt synlig. Väggarna mellan dassen består av en enkelsidig pärlspåntspanel, vars råa ohyvlade sida är synlig. Fasaderna har kostats på med hyvlade hörn- och dörrfoder, taklister och vindskivor. Längan står på en låg sockel av gjuten betong vilken går upp mot dassen på den bakre väggen. Dassdörrarna, av ramverkstyp, är från byggtiden men har sekundärt klätts in med masonit. Stolpgångjärnen är original medan endast nyckelskyltarna kvarstår efter 1920-talets infällda lås.

Dasset är mycket enkelt utformat utan golv och invändig tak- och väggpanel. Invändigt stod det omålat fram till på 1960-talet.

På baksidan finns latrinluckor i fasadens spåntade panel, försedda med gångjärn i ovankant. I likhet med parkens övriga byggnader är längan målad i falurött med vita foder och listverk medan dassdörrarna är ljusgrå. Dörrarna verkar ursprungligen varit målade i en järnoxidröd kulör. Dagens taktäckning av korrugerad plåt ligger på öppen läkt. Den ursprungliga taktäckningen bör ha varit med cementtegel.

Invändigt finns en dassinredning av hyvlade spåntade brädor. Dassen är omålade medan väggpanel och stomme sekundärt har målats med ljusblå oljefärg. Dassdörrarna är invändigt målade i mörkbrunt men har äldre järnoxidröd och ljusgula färgskikt. Innergolv saknas men har istället täckt med samma typ av asfaltbeläggning som ligger på marken framför längan.

Karaktärsdrag och delar av betydelse för byggnadens kulturhistoriska värde

- Dasslänga som i sitt obetydligt förändrade skick ger uttryck för 1920-talets folkparksarkitektur. Den typiska dassutformningen med pulpettak, enskilda dörrar och latrinluckor. Den funktionella uthuskaraktär kommer till uttryck i ohyvlade panelen, avsaknade en invändig väggbeklädnad, innertak och golv samt den delvis omålad inredning. I likhet med parkens övriga byggnaden har dasset dock försetts med hyvlade foderlister, takfotsbrädor och vindskivor.
- Originaldelar såsom fasadpanel, dassdörrar, latrinluckor, invändig pärlspontpanel och dassinredning. Belysningsarmaturen på framsidan.
- Fasadernas färgsättning i falurött och vitt som beslutades av styrelsen 1925.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Återställa dassdörrarna till ursprungligt utförande utan inklädnad, med infällda låsbeslag av 1920-talstyp och i originalkulör.
- Avlägsna sentida asfaltsbeläggning såväl invändigt i dassen som framför längan.
- Renovera befintlig armatur för utebelysning och dra fram ny el med sk khuloledning. Om behov finns kan utebelysningen förstärkas genom uppsättning av belysningsstolpe av trä med tidstypisk armatur.

Biljettkur

Vid entrén till den första dansbanan sattes 1922 en biljettkur upp, vilken hämtats ifrån Nässjöutställningen. Då den nya dansbanan stod klar 1931 bedömdes kuren inte längre vara ändamåls-enlig utan flyttades till "kullen vid teatern" samtidigt som en ny biljettkur byggdes till dansbanan. Båda dessa biljettkurer har i senare tid skattat åt förgängelsen. Av en slump visade det sig att en av föreningens styrelseledamöter, bosatt i Nässjö, hade en biljettkur från Nässjöutställningen med motsvarande utseende, i sin ägo. Kuren bedömdes dock vara i för dåligt skick för att flyttas till parken. Den nuvarande kuren byggdes som en replika av originalet 2012.

Parkanläggning

Historik

Under hösten och vintern 1922 gjordes en första rövning av parkområdet. Avverkningen av träd och utbuskningen i parkens ytterområden fortlöpte under de kommande åren. Systemet av grusade gångar och planer anlades redan våren 1923 men utökades sedan allt eftersom behov uppstod. 1924 inköptes 50 st parksoffor, varav ett stort antal ännu finns kvar. Den stora planen mellan dansbanan och förtäringsskioskerna anlades först när skjutbanan stod klar 1925. När den nya dansbanan stod klar 1931 anlades en ny grusgång till teatern väster om dansbanan. Gångar och planer belades med ett rött singel som hämtades från trakten. Gräsyrtorna i parken slogs enbart med slätter tills gräsklipparens intåg.

De centrala delarna kring musikpaviljongen och parkkaféet fick en mer anlagd trädgårdskaraktär med blomsterrabatter omgivna av små dekorativa staket i rött och vitt. Uppbrytningen av rabatter på båda sidorna om huvudgången samt framför kaféet och musikpaviljongen utfördes 1925 och samma höst planterade Axel Ottosson blommor. För ändamålet inköptes räfsor. Då teatern stod klar 1926 planterades blomsterbuskar framför scenen.

Genom åren har man försökt att vidmakthålla parkanläggningen genom rövning av sly och vegetation samt avverkning. Under de perioder då verksamheten avklingat har parken dock växt igen. De anlagda blomsterrabatterna försvann troligen redan på 1930-40-talen, och ersattes med fristående planteringskrukor i cement och trä.

Parken försågs med belysningsstolpar redan initialt, troligen i form av trästolpar med sk stallampor. Ytterbelysningen bestod även av sladdlampor med kulörta lampor som sattes upp på paviljongerna under sommarsäsongen. 1933 drogs ny huvudledning med trefas till parken från samhället. Nya lyktstolpar sattes upp vid okänd tidpunkt på 1950- eller 60-talet. 2011 kompletterades med äldre belysningsstolpar som erhållits från Nässjö Folkets Park.

När parken anlades var den begynnande bilismen fortfarande blygsam. Parkbesökarna från Anneberg med omnejd färdades

Biljettkuren är en sentida kopia av den som ursprungligen sattes upp vid dansbanans entré och som hämtats från Nässjöutställningen 1922.

Parkens centrala delar är numera relativt öppna och har förlorat lite av sin naturparkskaraktär. Likaså finns inga spår kvar av 1920-talets blomsterrabatter, vilka skulle ge parken en festligare inramning om de återskapades.

främst med cykel eller buss. Bakom entrén fanns 1924 en cykel- och resgodsinlämning, troligen i form av ett skjul. Parkeringsplatsen framför entrén utvidgades redan 1926 efter att teatern stod klar. Tre år senare fanns det åter behov av en utvidgning av parkeringen.

Nulägesbeskrivning

Efter omfattande avverkningar och röjningar de senaste decennierna har folkparken återfått mycket av sin typiska karaktär med en blandning av gles naturlig skog och anlagt park med organiskt slingrade grusgångar mellan hävdade gräsytor. Huvudstrukturen av grusgångar och öppna planer finns kvar även om enstaka gångar har lagts igen och förändrats något. Till dessa hör gången mellan dansbanan och teatern samt området innanför grindarna som numera är helt uppgrusat. Till förändringarna hör även serveringen framför parkkaféet, som omnämn på sidan 16. Till områden som är i behov av restaurering hör sittplatserna framför teatern samt planen precis omkring entrén har tillåtits växa igen. Grusgångar och planer har numera en beläggning av grå singel eller grov makadam.

Parkens centrala delar, kring musikpaviljongen, upplevs fortfarande som välhävda men har förlorat lite av sin naturparkskaraktär. Inget finns kvar av 1920-talets mer anlagda parkträdgård, utan endart som blomsterkärl förekommer.

Ett stort antal av parkbänkarna som köptes in 1924 finns alltjämt kvar. De har svartmålade underrederna gjutjärn. Träribborna har ersatts i senare tid med nya i identiskt utseende. I dansbanan finns även små trädgårdsbord av trä från 1920-talet. Papperkorgarna av galvad plåt från 1920-talet bidrar även till upplevelsevärdena.

1920-talets parkbänkar som ännu finns kvar, hade tidigare rödmålade underrederna. Kopia av bild från 1990-talet ur utställning i Pilaboparken.

Runt om i parken finns ett flertal stenrösen och uppkommit då man röjt parkområdet. Trädgårdsinslagen består idag av större planteringskrukor och en syrébuske söder om parkkaféet, en av få kvarvarande buskar.

Karaktärsdrag och delar av betydelse som parkens kulturhistoriska värde

- Parkkaraktären med glest bevuxen naturpark, främst med inslag av tall och björk och gräsytor med organiskt slingrande grusgångar. Att de centrala delarna av parken hålls hävdade medan en lägre skötselnivå tillåts i ytterområdena, med slåtter av gräs.
- Systemet av ursprungliga grusgångar och planer.
- Stenrösen efter röjningen av parken.
- Belysningsstolparna från 1950-60-talen.
- 1920-talets papperskorgar i galvad plåt.
- 1920-talets parksoffor och enstaka trädgårdsbord.
- Broräcket med granitstolpar innanför entrén.

Förslag på förändringar som kan förstärka byggnadens karaktär

- Rekonstruera 1920-talets parkträdgård med blomsterrabatter kantade av små trästaket i parkens centrala delar samt med buskar framför teaterscenen.
- Förstärka naturparkskaraktären i parkens centrala delar.
- Återställa grusgångarna till teatern och dasslängan.
- Ersätta nuvarande markbeläggning med rött singel som liknar det som ursprungligen användes.
- Rensa grusplanen omkring entrén från gräs.
- Återställa broräcket med lejdare i svartmålat smide.

Riktlinjer för vård- och underhållsarbeten

Utgångsläge

Genom sitt tydligt avgränsade tillkommstskede och därefter låga förändringsgrad speglar Annebergs Folkets Park idag ovanligt väl 1920-talets folkparksarkitektur som den kunde te sig i en mindre landsort i mellansverige. Folkets hus-föreningens styrelse har haft en avgörande roll vid utformningen, dels genom sin detaljstyrning, dels genom det faktum att flertalet byggnader projekterats och/eller uppförts av John Bergstöm och Hjalmar Kjällberg som var ledamöter i styrelsen. Härigenom har bebyggelsen i Annebergs Folkets park erhållit en gestaltning med folklig förankring vilket är typisk för många folkparker. Ambitionen att ge parken en festligt inramning kan tydlig urskilljas i gestaltningen som annars följer den för 1910-20-talen rådande nationalromantiska stilriktningen. De material som använts är tidtypiska för 1920-talet och har nästan uteslutande hämtats från närområdet.

Senare skeden i parkens historia har inneburit perioder av stagnation och ett flertal nysatsningar. Efter den långa kristiden under 1930-40-talen har senare tiders förvaltningsarbeten genomgående präglats av mycket begränsade ekonomiska resurser, vilket påverkat materialval och lösningar. Renoveringarna och ombyggnaderna på 1960-talet har gjorts med varierande hänsyn till ursprungs-gestaltningen. Här utgör om- och tillbyggnaden av parkkaféet ett gott exempel, där 1920-talskaraktären inte gått förlorad.

2000-talets renoveringsarbeten har inneburit att parken räddats från förgängelsen. Trots en hög ambition att vidmakthålla parkens äldre karaktär har användandet av moderna material till viss del påverkat såväl detaljutförande som helhetsupplevelsen på ett oönskat sätt.

Generella antikvariska förutsättningar

Övergripande principer för byggnadsvården finns formulerade i boken *Fem pelare - en vägledning för god byggnadsvård*, vilka presenteras nedan:

- 1) **Kunskap** - inför underhåll, ombyggnader eller dylikt är det viktigt att ha kunskap om vad som utgör byggnadens kulturhistoriska värde och hur dessa tas tillvara i arbetet. Vårdplanen kan i vissa fall ge nödvändig bakgrundskunskap och vägledning. Vid större arbeten bör kontakt tas med antikvarie för en tidig bedömning av åtgärden eller för medverkan i projekteringen.
- 2) **Varsamhet** - varsamhet är ett förhållningssätt som innebär att visa respekt och förståelse för de olika sätt att gestalta miljön som

funnits under skilda tider. Det innebär också att göra välgenomtänkta val och härigenom undvika förvanskningar på grund av arbetsbesparande eller kortsiktiga ekonomiska skäl. Normalt underhåll innebär att skadade byggnadsdelar succesivt måste bytas ut. Genom begränsade skarvningar och genomtänkta lösningar kan dock ingreppen minimeras vilket är av vikt för autenticiteten hos byggnaderna. Genom att bevara vackert åldrade och slitna ytor kan upplevelsen av långvarigt brukande och byggnadernas egentliga ålder bibehållas.

- 3) **Material och teknik** - av stor vikt för helhetsupplevelsen och det tidtypiska uttrycket är att använda samma material och byggteknik som byggnaderna är uppförda med. Om man använder traditionella material och tekniker minskar även risken för följdskador orsakade av moderna icke beprövade lösningar, såsom t ex plastfärger. Vid val av lämpliga entreprenörer bör företag med byggsvårskompetens i första hand väljas. Ett sätt att säkerställa att rätt hantverkskompetens finns då arbeten utförs i egen regi skulle vara att knyta en byggnadsvårds-kunnig hantverkare till arbetslaget.
- 4) **Dokumentation** - underhåll, ombyggnad eller dylikt bör alltid följas av dokumentation före, under och efter utfört arbete. Härigenom kan nya rön om bygganden tas tillvara vid den genomförda insatsen, vilket kan ge ett mer komplett underlag vid framtida åtgärder. Vård- och underhållsplanen kan här fungera som kunskapsbank, där informationen kontinuerligt införs.
- 5) **Att förhålla sig till historien** - i en byggnad som uppnått en viss ålder går det oftast att finna flera olika tidsskeden med förändringar och dessa bär präg av de tidsperioder under vilka de har tillkommit. Tillsammans utgör de olika tidsskikten byggnadens historia och i förvaltningen är det viktigt att förhålla sig till bebyggelsemiljöns/respektive byggnads historia. Sentida tillskott som är förvanskande för helhetsupplevelse kan eventuellt ersättas för att förstärka de kulturhistoriska värden.

Antikvariska riktlinjer specifika för Pilaboparken

Parkens bebyggelse kan delas in i två kategorier, dels de mer välgestaltade paviljongerna såsom parkkaféet, musikpaviljongen, dansbanan, lotterioskioskerna och parkentrén, dels de som erhållit en enklare mer funktionell utformning såsom teatern, skjutbanan och dasslängan. Parkanläggningen knyts gestaltningssmässigt samman genom sina traditionella träfasader, i falurött med vita snickerier.

Fasadmaterial

Bland parkens 1920-talsbebyggelse kan man urskilja två paneltyper på fasaderna. På parkkaféet har man använt hyvlad fasspontpanel medan de mer funktionellt utformade byggnaderna, såsom teatern och skjutbanan, har en enklare sågad locklistpanel. Den sågade panelen har fallande bredder och relativt grunda locklister.

I ett styrelsebeslut från 1927, inför målningen av den nybyggda teatern, framgår att *”ohyvlad panel ska rödfärgas i en strykning medan alla hyvlade snickerier ska målas med oljefärg 2 ggr”*. Samtliga utvändiga snickerier såsom hörnfoder, dörr- och fönsterfoder hyvlades alltid förr (först på 1960-talet övergick man till ohyvlade snickerier). Dörr- och fönsteromfattningar är utformade med utkragande överstycken.

Lotteribodarna har även fasader med hyvlad fasspontpanel, men här förekommer en avvikande falsad paneltyp på framsidorna, som utgör återanvänt material från Nässjöutställningen 1922.

På den numera inbyggda musikestraden i dansbanan finns en äldre hyvlad panel med rundade locklister. Estraden är i sin helhet flyttad från Nässjöutställningen 1922. Panelen återkommer på dansbanans inre barriär och fasad. Panelen är kilsågad, maskinhyvlad och har fallande bredder.

Inträdeskurerna från 1949 vid entrén urskiljer sig vad gäller fasadpanelen. Trots att fasaderna alltid varit målade med oljefärg har panelens hyvlade sida felaktigt vänts inåt. De hyvlade locklisterna har avfasades hörn. Kurernas hörn- och foderomfattningar är dock hyvlade i likhet med övriga byggnader.

Generellt rekommenderas att lagningar utförs genom iskarvning av den skadade paneldelen. Till lagningar bör inte standardpanel användas utan i stället specialbeställas i samma dimensioner och ytberarbetning som den befintliga. Viktigt att inte ersätta hyvlade snickerier med ohyvlade dito samt att bibehålla utkragningen på foderomfattningarna. Fasadernas nedre dropplister bör bibehållas i trä.

Fönster

Samtliga fönster som tillkom på 1920-talet är av liknande typ, enkla smårutade fönsterbågar med munblåsta rutor och formpressade hörnbeslag. Merparten av fönstren finns bevarade och har renoverats varsamt på 2010-talet. Fönstren är av en hög kvalitet och är av stor betydelse för den genuina helhetsupplevelsen av byggnaderna. I den framtida förvaltningen är det av stor vikt att fortsatt värna om originalfönstren. Vid renoveringar bör lioljekitt och linoljefärg användas. Trasiga rutor ersätt med äldre munblåst fönsterglas. Eventuella lagningar bör utföras av snickare genom mindre ilusning med profilhyvlat virke av hög kvalitet.

Ytterdörrar

Originaldörrar från 1920-talet finns bevarade på samtliga 20-talsbyggnader. De är samtliga ramverksdörrar, ofta med fasspontspanel i fyllningarna. Vissa av dörrarna har försetts med masonitinklädnad på 1960-talet. Ofta saknas låsbeslagen från 20-talet. Enstaka 20-talsdörrar har ersatts nya masonitdörrar bland annat vid parkkaféets köksingång. Entréns biljettkurer från 1949 har tidstypiska masonitdörrar.

I den framtida förvaltningen är det viktigt att värna originaldörrarna både från 1920-talet och 1950-60-talet. 20-talsdörrarna bör återställas i sitt ursprungliga utförande utan inkädnad samt med fungerande tidstypiska lås.

Taktäckning

Det ursprungliga taktäckningsmaterialet har varit ett falsat cementtegel, troligen tillverkat i Eksjö. Enligt styrelsens beslut skulle takteglet vara grått. Orörda taktäckningar från byggtiden finns idag bevarade på musikpaviljongen och lotteribodarna. De är dock i båda fallen kraftigt vittrade och behöver ersättas. Det skulle ur ett pedagogiskt perspektiv vara värdefullt att bibehålla cementtegel på lotteribodarna. Eftersom takytan är så begränsad till storlek kan möjligen äldre återanvänt cementtegel av samma typ men av bättre kvalitet övervägas. Med hänsyn till den kläna stolpkonstruktionen på musikpaviljongen, vilken redan tagit skada av taktäckningens tyngd, kan ett annat takmaterial här övervägas. Skivtäckt galvad plåt eller takpapp är takmaterial, som omnämns i styrelseprotokollet på 1920-talet, och dessa skulle fungera gestaltningssmässigt på musikpaviljongen. Plåttäckning bör i så fall utföras med 1920-talets läggningsteknik, med minimal hakfalsförskjutning.

På parkkaféet bör en annan taktäckning än 1960-talets korrugerade plåttak övervägas av estetiska skäl. Här kan antingen en skivtäckning i galvad plåt eller ett nytt falsat, gråmålat lertegel vara tänkbara alternativ.

Takteglet som lades på teaterladan på 1990-talet är av dålig icke frostbeständig kvalitet. Troligen behöver ersättas redan nu. I så fall skulle ett nytt falsat gråmålat lertegel, som liknar det ursprungliga, kunna användas.

På dasslängan kan ett papptak överensstämja väl med uthuskaraktären. Vid omtäckningen av taken på entréns biljettkurer skulle en tidstypisk pannplåt fungera väl.

De skivtäckta plåttaken bör utföras med galvad plåt som efter 5-7 år målas i svart kulör med ett linoljebaserat färgsystem för plåttak, t ex Pentur Kultur.

Takavvattning

Takavvattningen har ursprungligen bara funnits på framsidan av parkkaféet och ena lotterikiosken samt på dansbanan. För att skydda byggnaderna har även skjutbanan och musikpaviljongen försetts med takavvattning i senare tid, vilket kan ses som befogat ut bevarandesynpunkt. Det är dock viktigt att dessa ges ett 1920-talsutförande, såsom stuprören på dansbanan, samt dimensioner som proportionerligt förhåller sig till byggnaden. De bör likt plåttaken utföras i galvad plåt som senare målas med svart eller vit oljefärg. På uteserveringen kan dock stuprör med böjda krökar vara korrekt eftersom detta skyddstak tillkom på 1960-talet.

Dagvattenanslutningarna bör helst utföras med svarta eller gråa plaströr som inte är iögonfallande.

Färgsättning och material

Enligt ett styrelseprotokoll från maj 1925 framgår *”vilken färg ska användas till målningen av parkens byggnader beslutades att färgen skulle vara röd slamfärg med vitt på listverk, stolpar, vid portar samt med särskilt hållbar färg”*. Rödfärgningen utfördes med slamfärg som kokades på plats av *”färgpigment, vitriol och mjöl”*. Till de utvändiga snickerierna användes linoljefärg. Utifrån färgspår som bevarats på fasaderna kan man se att rödfärgen varit av den ljusa varianten samt att den vita kulören hållit en mer gråvit nyans än dagens vitgula nyans. Vid sentida underhållsarbeten har moderna vattenbaserade färgtyper använts. I den framtida förvaltningen bör man återgå till äkta Falu rödfärg av den ljusa sorten samt linoljefärg i en mer gråvit nyans. Likaså bör den ursprungliga färgsättningen på dörrar och skyddslemmar återställas.

Belysning

Av stor vikt för folkparkskaraktären är belysnings slingorna med kulörta glödlampor. På byggnader där den ursprungliga fasta armaturen för utebelysning försvunnit bör denna återställas. Hit hör parkkaféet, dasset och teaterscenen. Även invändigt bör ursprungliga taklampor återställas, bland annat finns glaskupor av 20-talstyp bevarade i ett skåp i teatern. Befintliga sentida elledningar bör successivt ersättas med Khuloledning och Lettiklammer av estetiska skäl.

Markbeläggning

Grusgångar och planer har ursprungligen haft beläggning av rött singel, hämtad från grustäkter dels i Arrhult, dels i Grimsberg. Dagens gråa singel bör ersättas med rött singel av liknande utseende.

Alla ytor med krossad makadam bör återställas med topplager av natursand eller gräs likt omgivande markytor.

Administrativa uppgifter

Objekt:.....Pilaboparken i Anneberg
 Fastighetsbeteckning:.....Knapparp 1:28
 Socken:Norra Solberga socken
 Kommun:.....Nässjö kommun
 Län:.....Jönköpings län

 Länsstyrelsens dnr:434-6042-2015
 Jönköpings läns museums dnr:.....159/2015
 Fastighetsägare/beställare:.....Pilaboparken u p a
 Utförare vårdprogram:.....Jönköpings läns museum
 Teknisk konsult:Smålands byggnadsvård AB
 Rapportansvarig:.....antikvarie Margareta Olsson
 Besiktning utförd:.....2015-11-04

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Tryckta källor och litteratur

Andersson, Gunder. 1991. *Folkets Park -En hundraårig historia*. Värnamo.

Nilsson, Laila, Giss, Lars-Göran. 2012. *Pilaboparken -Historiken och byggnaderna*.

Värdefulla byggnader och miljöer 2007. Nässjö kommun.

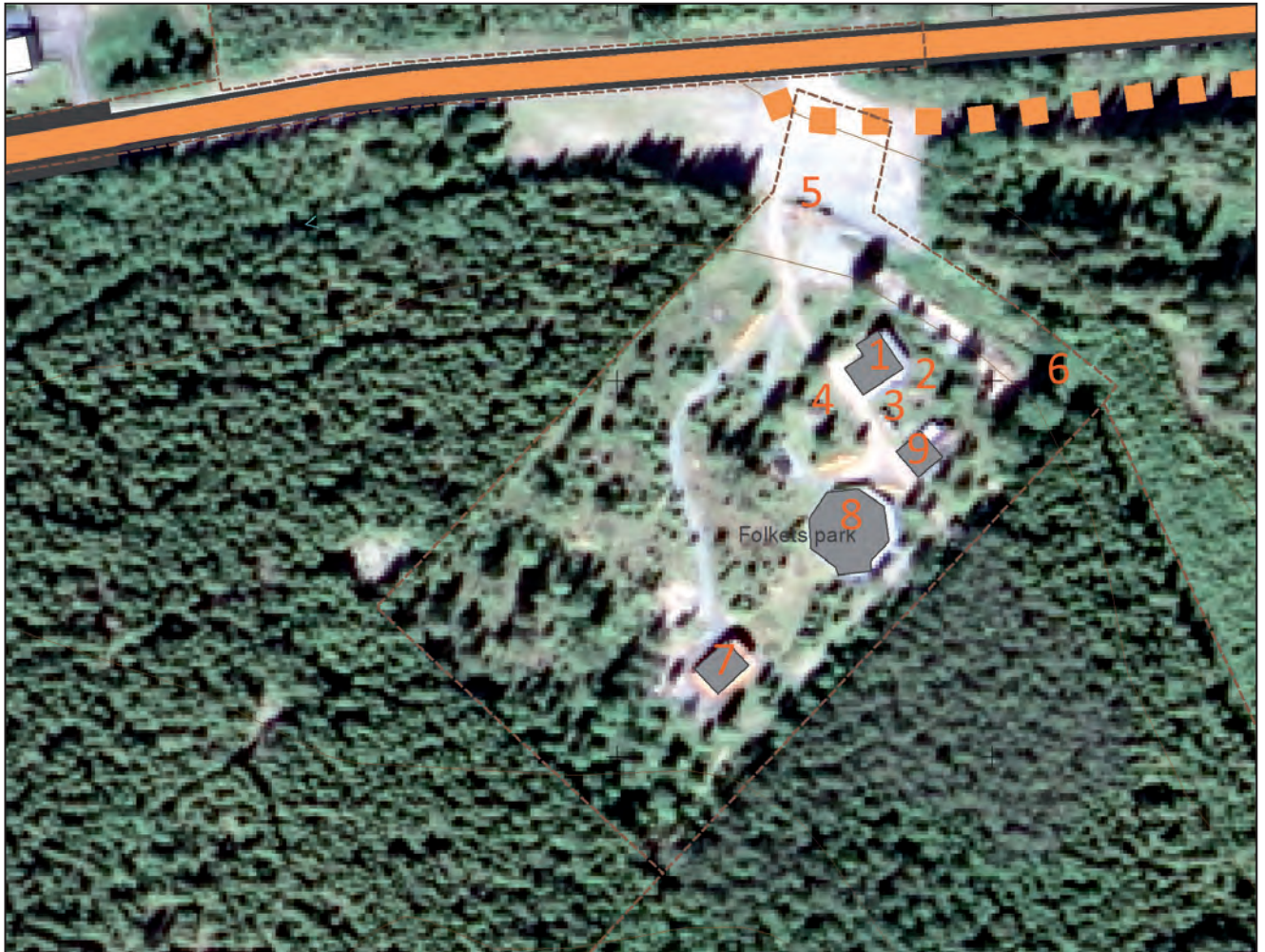
Otryckta källor

Utställning om Annebergs Folkets Park uppställd i parken. Kopior av äldre bilder.

Arkiv

Byggnadsföreningen Folkets Hus u.p.a. Smålands Anneberg. Styrelseprotokoll, verksamhetsberättelser.

Jönköpings läns museums arkiv. Topografiska arkivet. Bildarkivet

Orienteringskarta

1. Parkkafé
2. Matkällare
3. Lotterikiosker
4. Musikpaviljong
5. Parkentré
6. Dasslänga
7. Teaterscen
8. Dansbana
9. Skjutbana

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Dansbanan

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			ok			
Bjälklag			ok			
Väggkonstruktion			ok			
Takkonstruktion			ok, men oklart om dräneringen av takavvattningen är fullgod	dränera bort takvattnet	30%	2016
Isolering			-			
Sockel			ok			
Fasader			ok	Barriären kan eventuellt återskapas. Skyddslemmar av trä återskapas.	10%	2024
Taktäckning			ok men kan med fördel målas för att förebygga kommande rostangrepp	målas svart med linoljebaserat takfärgssystem	30%	2021
Fönster			-			
Dörrar			-			
Skorsten			-			
Interiör-golv			ok			
Interiör-väggar			ok	Invändig 30-talsfärgsättning återställs. Återställa dansbanebarriär.	10%	2024
Interiör-tak			färgen flagnar	I behov av ommålning arbetsinsats 160h. Om man väljer att återställa färgsättningen bör ommålningen omfatta hela interiören	20%	2024
El/belysning			ej besiktigad	Statusbedömning av befintlig el. 1960-talets lysrör bibehålls. Ny elkabel dras med Khulo.	80%	2016
Värme			-			
Brandsäkerhet			släckare och skyltar saknas	montera släckare och skyltar	100%	2016
Tillgänglighet			ok	Ny mer estetisk anpassad handikapramp.	10%	2026

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Dasslängan

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			Låg och ojämn	-Lyfta dasslängan och rätta upp grunden, avlägsna asfaltsbeläggning Arbetsinsats 80h	80%	2016
Bjälklag			-			
Väggkonstruktion			- Går ej besiktiga okulärt fullt ut	Sylen behöver troligen lagas.		
Takkonstruktion			Uti/änt	Nytt bjälklag, undertak, takpapp eller plåt Arbetsinsats 70h	80%	2016
Isolering			-			
Sockel			-			
Fasader			Stora reparationsbehov	Laga i rötskadad panel Arbetsinsats 50h	80%	2016
Taktäckning			-			
Fönster			-			
Dörrar			Stora underhållsbehov	Jystera dörrkarmar och dörrblad, montera nya låskistor, reparera trasiga partier, ta bort massonit, återställa färgsättning Arbetsinsats 50h	80%	2016
Skorsten			-			
Interiör-golv			-			
Interiör-väggar			Eftersatta	Laga i rötskadad panel Arbetsinsats 35h	10%	2023
Interiör-tak			-			
El/belysning			Ej besiktigad	Äldre yttverbelysning renoverad eller ersätts med likvärdig.	30%	2023
Värme			-			
Brandsäkerhet			Brandsläckare och skyltar saknas	Montera brandsläckare och skyltar	100%	2016
Tillgänglighet			OK			

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Entrén

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			Ok			
Bjälklag			-			
Väggkonstruktion			- Går ej besiktiga okulärt fullt ut			
Takkonstruktion			-			
Isolering			-			
Sockel			-			
Fasader			Något eftersatt	reparera lokala skador, återställa panel med hyvlade hömfoder och locklister. Målas med oljefärg. Arbetsinsats 35h	50%	2025
Taktäckning			Läckage samt bristfälligt utförande	Nytt tätskikt och galvad plåt (ev pannplåt) som målas med svart linoljebaserad taktäckning senare. Arbetsinsats 50h (exkl. målning)	80%	2017
Fönster			Ok			
Dörrar			Repareringsbehov	Ny masonite och 1 nytt dörrtrycke Arbetsinsats 8h	20%	2025
Grändstolpar			Sprickor och bristfälliga fundament	Skadebesiktning åtgärdsförslag	80%	2019
Grändstolpar				Åtgärdas	80%	2020
Grindar			-	Ursprungliga lås återställs	10%	2025
Interiör-golv			Ok men golvlistor saknas	Montera golvlistor Arbetsinsats 8h	10%	2025
Interiör-väggar			Ok			
Interiör-tak			Ok men taklistor saknas	Montera taklistor Arbetsinsats 15h	10%	2025
El/belysning				Ljusskåp återställs med vita plåtsocklar	10%	2020
Värme			-			
Brandsäkerhet			Brandsläckare saknas	Montera brandsläckare	100%	2016
Tillgänglighet			Ok			

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Lotterikiosker

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			För lägg	Höjning av grundstenarna. Enbart natursten under den norra. Arbetsinsats 50h	70%	2022
Bjälklag			Ok			
Väggkonstruktion			Ok			
Takkonstruktion			Renoveringsbehov	Omläggning bibehålla så mycket som möjligt av undertak, återskapa takfoten, nya vindskivor och rekonstruera äldre hänggränna fram. Arbetsinsats 100h	80%	2018
Isolering			-	-		
Sockel			Ok			
Fasader			Ok	Återställa fasader med hyvaide foderlister	10%	2022
Taktäckning			Renoveringsbehov	Omläggning gäma med äldre återanvänt cementtegel lika befintligt. (alt. Falsat grått lertegel)	80%	2018
Luckor			Ok, dock behov av justering	Justeras, konsoler för uppställning återställs.	10%	2022
Dörrar			Låsbeslag saknas	Montera nya låsbeslag Arbetsinsats: 4h	10%	2022
Skarsten			-	-		
Interiör-golv			Ok			
Interiör-väggar			Ok	Återställa 20-talsfärgsättning. Återställ sentida hyllinredning.	10%	2025
Interiör-tak			Ok			
El/belysning				Statusbesiktning. Ev ny el med Knullaledning.	80%	2016
Värme			-	Ta bort elradiatorer.	10%	2025
Brandsäkerhet			-	-		
Tillgänglighet			Ok			

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Musikpaviljong

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			För låg	Höjning av grundstenar. Arbetsinsats: 50h	20%	2023
Bjälklag			Ok			
Spjälverk			Behov av översyn	Byte av enstaka spjälor. Arbetsinsats: 4h	10%	2023
Takkonstruktion			Taket bör läggas om, det verkar för tungt för konstruktionen.	Omläggning till galvad skivtäcktt plåt rekommenderas. Takavvättning med skarprörsvinklar. Arbetsinsats: offert från plåtslagare.	70%	2019
Isolering			-	-		
Sockel			Otillräcklig lutning samt sylvappen kan orsaka att vatten leds in i konstruktionen.	Ny droppbräda med 20 gradig lutning enligt äldre utförande. . Arbetsinsats: 50h	40%	2023
Fasader			-	-		
Takläggning			Utfänt betongtegel.	Omläggning enl ovan beskrivning	70%	2019
Fönster			-	-		
Dörrar			-	-		
Skarsten			-	-		
Interiör-golv			Röta vid entre	Vända alternativt flytta 2st golvplank. Arbetsinsats: 8h	30%	2023
Räcke			Behov av översyn och kraftig infästning.	1st ny välv överliggare, ta bort snedsträvning samt översyn av infästningen. Arbetsinsats: 8h	10%	2023
Interiör-tak			Ok			
El/belysning				Statusbesiktning. Misspnydande eldragnig görs om med Kuloledning.	80% besiktning	2016
Värme						
Brandsäkerhet						
Tillgänglighet			Ok			

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Park kaféet

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			Högt belägen och i gott skick	Förändra avloppsledningen till utanför husgrunden. Arbetsinsats: 4h	50%	2020
Bjälklag			Ok			
Väggkonstruktion			-	-		
Takkonstruktion			Obefintlig nocktätning, vattbrädor i behov av översyn	Utförs i samband med takomläggning.	80%	2020
Isolering			-	-		
Sockel			Renoveringsbehov	Den befintliga droppbrädan bör bytas mot 30x120mm furu. Arbetsinsats: 80h	40%	2020
Fasader			Renoveringsbehov	Reparera lokala skador. Panelens hylade hömfoder återställs. Arbetsinsats 80h, ställning nödvändig	70%	2020
Taktäckning			Rost, läckage och övriga skador. Tätskikt saknas. Kondensvatten läcker in i fastigheten.	Omläggning med falsat grött lertegel (alt. skivtäckt plåt) inkl tätskikt, tömma vinden och montera takavvattningsystem. Arbetsinsats: 320h (ej uteserveringen)		2020
Fönster			Ok			
Dörrar			Ok			
Skorsten			-	-		
Interiör-golv			Lokala skador	Reparera lokala skador. Arbetsinsats 20h	10%	2025
Interiör-vägg			Ok	Återställa bröstpanel och invändig färgsättning.	10%	2024 program färgsättning 2025
Interiör-tak			Fuktfäckar	Skrapa och måla. Arbetsinsats: 70h Ställning nödvändig	10%	2025
El/belysning			Omodern. Finns jordfelsbrytare?	Statusbesiktning görs. Takarmatur i 20-talsstil söfts upp. Ytterbelysning återställs till bättre anpassad armaturer.	80% Besiktning 10% armaturer	2016, 2025
Värme						
Brandsäkerhet			Skyltar och släckningsutrustning saknas	Montera skyltar och släckningsutrustning	100%	2016
Tillägnalighet			Ok			

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Skjutbana

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			Vissa grundstenar saknas	Kompletera med grundstenar samt viss höjning. Arbetsinsats:	20%	2023
Bjälklag			Ok	-		
Väggkonstruktion			-	-		
Takkonstruktion			Ok men takavvattningen leds ner på hörnstenar.	Led bort takvattnet från knutarna. Göra om vindskiva på framsidan. Arbetsinsats:	70%	2016
Isolering			-	-		
Sockel			-	-		
Fasader			Behov av underhåll	Ersätta enstaka fasadbrädor. Återställa fasad med hyvlade foder. Arbetsinsats: 35h Återställa stolpar på framsidan.	40%	2023
Taktäckning			Pågående arbete	Slutföra pågående arbete. Taket mälas svart med linoljebaserat taktäckningssystem.		2016
Fönster			Fönster saknar plåtbleck	Montera plåtbleck Arbetsinsats: 2h	70%	2016
Dörrar			En dörr saknar plåtbleck	Montera plåtbleck Arbetsinsats: 1h	70%	2016
Skorsten			-	-		
Interiör-golv			Ok			
Interiör-väggar			Pågående arbete	Slutföra pågående arbete	10%	2016
Interiör-tak			Pågående arbete	Slutföra pågående arbete	10%	2016
El/belysning			-	Statusbesiktning	80%	2016
Värme			-	-		
Brandsäkerhet			Släckare och skyltar saknas	Montera släckare och skyltar	100%	2016
Tillgänglighet			Ok			

Pilaboparken Skadeinventering

2015-11-04

Teaterladan

Byggnadsdel	Teknisk uppbyggnad	Åtgärdshistorik	Teknisk status	Åtgärdsförslag	Prioritet	Åtgärdas
Grund			Ok			
Bjälklag			Behov av underhåll	Räta och fixera stötar till bärlina. Arbetsinsats: 15h	40%	2016
Väggkonstruktion			-	-		
Takkonstruktion			-	-		
Isolering			-	-		
Sockel			-	-		
Fasader			Underhållsbehov	Byta enstaka brädor och omfattningar/foder runt scenen. Komplettera med foder på loger. Arbetsinsats: 20h	50%	2016
Taktäckning			Underhållsbehov samt takomläggning på tillbyggnaden	Montera vindskivor vattbräddar och takavvattningsystem. Tegelnockar. Takomläggning på tillbyggnaden, eventuellt hela byggnaden. Arbetsinsats: 200h ställning/lift krävs	80%	2016
Fönster			Glasskador	Reparera försterglas. Arbetsinsats: 4h spröjsar lagas i.	60% tufor 10% spröjsar	2016
Dörrar			-	Rekonstruera ytterdörr till scenen. Måla skyddslemmar vid scenöppning med oljefärg.	10%	2026
Skorsten			-	-		
Interiör-golv			Underhållsbehov	Reparera enstaka partier. Arbetsinsats 8h	10%	2026
Interiör-väggar			-	-		
Interiör-tak			Ok men påverkade av fukt.	Stoppa fuktgenomslag via tillbyggnaden. Arbetsats: se "tak"	50%	2016
El/belysning				Ny el med Khulledning. OBS! Det gamla elsystemet är bevarandevärt	20%	2026
Teaterkulisser				Plan för framtida förvaring	90%	2016
Teaterkulisser			-	Program prioritering vid konservering	90%	2016
Teaterkulisser				Klimatmätning	90%	2016
Teaterkulisser				Konservering och mögelsanering	90%	2017-2019
Rekvisita och möblemang				Registriering, inventarieförteckning	50%	2016
Rekvisita och möblemang				Uppordnad förvaring	50%	2017
Teatermaskineri				Program för att återställa teaterns funktionlla delar	30%	2025

Teaterscen Brandsäkerhet Tillgänglighet	Släckare och skyfflar saknas Ok	Teaterns funktionella delar återställs Montera släckare och skyfflar.	30%	2026
			100%	2016

Vård- och underhållsplan Pilaboparken

Version 2016-01-20

Åtgärd	2016	2017	2018	2019	2020
Teaterladan plan för framtida förvaring av teaterkulisser	x				
Teaterladan Klimatmätning	x				
Teaterladan registrering inventarieförteckning	x				
Teaterladan prioritering inför konservering sanering teaterkulisser	x				
Dasslänga, renovering grund, stomme, panel, dörrar samt omläggning tak	x				
Dansbana Dagvattendrainering	x				
Samtliga byggander Statusbesiktning av el	x				
Samtliga byggander brandsläckare och skyltar	x				
Skjutbana slutföra pågående arbeten	x				
Teaterlada Färdigställa/lägga om taktäckning, komp.fasadpanel, fönster	x				
Teaterladan konservering mögelsanering av kulisser		x			
Teaterladan uppordnad förvaring		x			
Entrén omläggning plåttak		x			
Lotteristånd omläggning av tak			x		
Teaterladan konservering mögelsanering av kulisser			x		
Musikpaviljong omläggning av tak				x	
Teaterladan konservering mögelsanering av kulisser				x	
Entrén besiktning åtgärdsprogram grindstolpar				x	
Kaffestugan omläggning tak, renovering fasader					x
Entrén renovering grindstolpar armaturer					x
Dansbana, målning plåttak					
Lotterikiosker, grund fasad, luckor, dörrar					
Samtliga byggnader, eventuell ny elinstallation					
Musikpaviljong, grund, vattbräda, räcken					
Skjutbana, grund fasader					
Dasslänga, invändig panel, belysningsarmatur					
Dansbana Kaffestuga program för invändig färgsättning					
Dansbana, invändig ommålning, ev rekonstruktion av barriär					
Dansbana musikpaviljong skyddslemmar					

2016-
2026

2021	2022	2023	2024	2025	2026
X					
	X				
	X				
		X			
		X			
		X			
			X		
			X		
			X		

Åtgärd	2016	2017	2018	2019	2020
Kaffestugan, återställa bröstpanel, laga lokala skador i golv, invändig ommålning					
Lotterbodars invändig ommålning					
Entrén återställa och måla fasader, dörrar, lås					
Teaterlada program för att återställa teatermaskineri					
Teaterlada lagning av inngång, återställa teatermaskineri, dra om el med Khulolledning					
Teaterlada, rekonstruera ytterdörr, måla skyddslemmar					
Teaterlada, restaurera sittplatser					
Dansbana ny handikappramp					
Parken, program för att återställa parkens gröna struktur					

2021	2022	2023	2024	2025	2026
				x	
				x	
				x	
				x	
					x
					x
					x
					x

Pilaboparken i Anneberg har uppmärksammats som en av Jönköpings läns bäst bevarade Folkets Park både i Nässjö kommuns kulturmiljöprogram och i länsstyrelsens översiktliga inventering. Parken saknar dock ett formellt skydd som kan säkerställa de kulturhistoriska värdena på lång sikt. Denna vård- och underhållsplan innehåller ett vårdprogram som avser att tydliggöra värdena och vara vägledande i hur dessa upprätthålls i den framtida förvaltningen. Planen baseras på en skadeinventering av bebyggelsen utförd av Smålands byggnadsvård AB och innehåller prioriteringar gjorda utifrån nuvarande teknisk stauts i syfte att erhålla en så rationell och bevarandeariktad förvaltning som möjligt.